

Ingrado Magazine

APRIL 2020

40

*Zorgeloos
naar school*

VOORVECHTERS

Kinderrechten

IN DE REGIO

Twentse belofte

JAARVERSLAG

Ingrado in 2019

VOORWOORD

Dit is een bijzonder magazine in een bijzondere tijd. Tijdens de redactievergadering en bij het plannen van de inhoud, konden we niet vermoeden dat er op het moment van dit schrijven geen enkele fysieke ontmoeting tussen professionals mogelijk zou zijn. Althans als je niet werkzaam bent in een cruciaal beroep. Geen fysieke ontmoetingen tussen onderwijsgevenden en leerlingen ook. En hoe fantastisch alle digitale toepassingen ook zijn, hoe creatief we ook worden en hoe goed we er ook in slagen elkaar te vinden, het onderwijs door te laten gaan en door te werken... we missen het contact, we missen de ontmoeting.

*'We missen het contact,
we missen de ontmoeting'*

Want juist die ontmoeting doet ertoe. Alleen dan kunnen we zien hoe het echt gaat met de ander. Hoe het gaat met de leerling die het thuis moeilijk heeft, met die jongere die zo hard werkt om zijn achterstanden in te halen, met de vsv'er die net weer op de rit was.

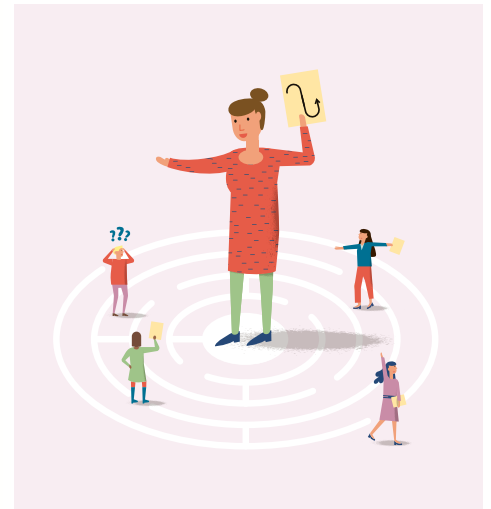
Zonder ontmoeting kunnen alle mooie voorbeelden die in dit magazine beschreven zijn, niet bestaan. De Twentse belofte, de noemer waaronder onderwijs, gemeenten en zorgpartijen samenwerken om jongeren een stevige basis te geven, kan niet waargemaakt worden als jongeren geen contact hebben met professionals. De kwetsbare leerlingen van vso-school De Ziep kunnen zich ontwikkelen op school dankzij de inzet van vele onderwijs- en zorgprofessionals. De Leerwerkstraat van het Jongerenloket Zaanstad staat leeg als de jongeren er niet op bezoek mogen komen. De maatschappelijke diensttijd bestaat niet als de plekken waar jongeren deze vormgeven, gesloten zijn. En zo kan ik nog wel even doorgaan.

Wat een geluk dat we de mensen over wie de verhalen gaan nog konden ontmoeten voor de Coronacrisis uitbrak. Want zonder de ontmoetingen met hen was ook dit magazine er niet geweest. Lees dus de verhalen in dit magazine, laat je inspireren door wat er gebeurt als mensen uit verschillende disciplines samenwerken, als jongeren op school zitten, als zorgprofessionals en onderwijsgevenden samen een passend aanbod realiseren.

Ik kan met jullie alleen maar hopen dat we snel het werk weer kunnen oppakken. Elkaar en vooral de jongeren voor wie wij werken, weer kunnen ontmoeten. Want zonder ontmoeting staan veel jongeren in de kou. Voor nu wens ik jullie veel leesplezier!

Carry Roozmond
directeur-bestuurder

INHOUD

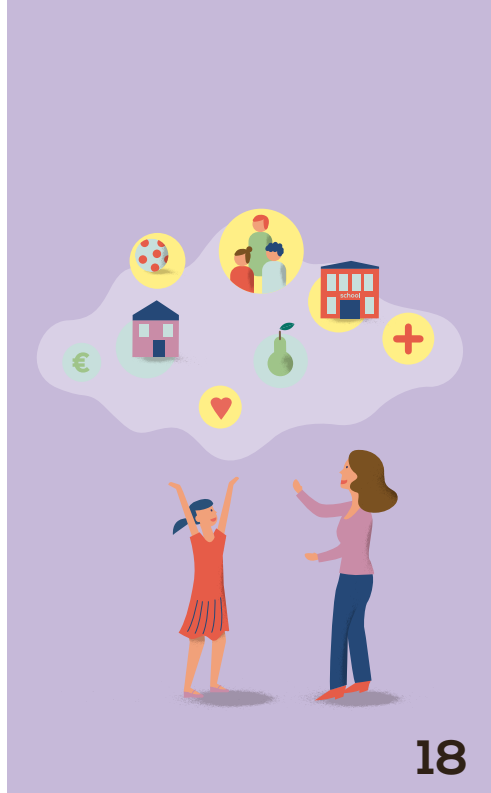
Zorgarrangeurs
'Ouders zien vaak door de bomen het bos niet meer en raken enorm in de war. Ik help hen daarbij'

28

**Van plan naar resultaat
Ingrado in 2019**

In 2019 is er veel in gang gezet rond de thema's schoolverzuim en het voorkomen van voortijdig schoolverlaten. Een impressie van de activiteiten die Ingrado als projectorganisatie ontwikkelde lees je op pagina 8.

8

10 Jongerenloket Zaanstad toegankelijk en activerend **'We kijken vanuit vertrouwen naar jongeren en doen wat nodig is'**

13 Kijken naar schoolverzuim vanuit de wetenschap

16 10 vragen aan... **Erik Dannenberg**

21 **Cultuursensitief communiceren: bewustwording van eigen oriëntatie is de eerste stap**

25 Gamechangers **'Durf aanjager van verandering te worden'**

28 De zorgarrangeur ontzorgt ouders en school

31 Via maatschappelijke diensttijd terug naar school

34 Kort

36 Rechten & Plichten

Zorgeloos naar school met een chronische aandoening

In elke klas zitten drie kinderen met een chronische aandoening, blijkt uit recent onderzoek. Voor dit artikel sprak Ingrado Magazine met drie van hen. Het zijn verhalen van schoolgaande jongeren, heel gewoon eigenlijk. 'Het feit dat het zulke gewone verhalen zijn, is direct de valkuil', zegt Lydia Braakman, directeur van de stichting Zorgeloos naar school.

4

De Twentse belofte

De samenwerking tussen gemeenten, onderwijs en zorgpartijen onder de noemer De Twentse belofte staat zo stevig dat ze er best een beetje trots op zijn, daar in Twente. Ingrado Magazine spreekt hierover met RMC-coördinator Gideon Sterkenburg en mbo-directeur Marian Kroeze.

22

Kinderrechten

Nederland heeft een flinke lijst internationale afspraken en VN-verdragen over mensenrechten ondertekend. Desondanks kent slechts 34 procent van de jongeren het Internationale Verdrag inzake de Rechten van het Kind en is er nauwelijks aandacht voor educatie over kinderrechten. Reden genoeg voor belangenorganisaties om aan de bel te trekken. Ingrado Magazine sprak twee voorvechters.

18

Zorgeloos naar school met een chronische aandoening

TEKST VOLANTHE VAN DER REE FOTO'S MARGREET VLOON

De groep leerlingen met een chronische aandoening is groot, in elke klas zitten er drie, blijkt uit recent onderzoek. Voor dit artikel sprak Ingrado Magazine met drie van hen. Het zijn verhalen van schoolgaande jongeren, heel gewoon eigenlijk. Misschien schoolverhalen waar iets meer pijn en moeite in zit. Letterlijk vaak. Want veel jongeren met een chronische aandoening hebben dagelijks pijn en naar school gaan kost hen vaak veel moeite.

‘Het gaat in alle gevallen om aandacht, om luisteren, de bereidheid mee te denken en om creativiteit en flexibiliteit’

‘Het feit dat het zulke gewone verhalen zijn, is direct de valkuil’, zegt Lydia Braakman, directeur van de stichting Zorgeloos naar school. ‘Veel jongeren met een chronische aandoening zijn onzichtbaar, zijn niemand tot last en doen wat er van hen verwacht wordt. Maar vraag niet wat dit hen kost. Hoe vaak ze direct na school moeten gaan slapen, hoeveel pijn ze hadden, hoe graag ze net als anderen zouden willen sporten buiten schooltijd of uit zouden willen gaan. Hoe graag ze, kortom, een gewone en zorgeloze jeugd zouden willen hebben. Dat is de reden dat wij deze jongeren zichtbaar maken. Met onze materialen willen wij scholen en professionals ondersteunen om een zo normaal mogelijke schooltijd mogelijk te maken voor jongeren met een chronische aandoening.’

Gemene deler

Zorgeloos naar school heette voorheen Zorgeloos met diabetes naar school. Braakman, zelf moeder van twee kinderen met diabetes, richtte de stichting op in 2015. Door haar werk voor de stichting ontdekte zij dat kinderen met andere chronische aandoeningen tegen vergelijkbare beperkingen in het onderwijs aanliepen als de hare. ‘Er is een grote gemene deler. Het gaat in alle gevallen om aandacht, om luisteren, de bereidheid mee te denken en om creativiteit en flexibiliteit. Om te voorkomen dat scholen met dertig handreikingen voor dertig aandoeningen te maken krijgen, hebben we besloten die algemene deler te vertalen in gidsen voor het onderwijs (zowel po als vo), voor ouders en voor leerlingen. Samen zitten ze in een blik dat bij ons te bestellen is. Los zijn alle gidsen te downloaden van onze site, www.zorgeloosnaarschool.nl.’

De rol van leerplicht wordt ook belicht in het materiaal. De waaier die beschikbaar is, biedt tips, checklists en gesprekspunten die ook handig zijn voor de leerplichtambtenaar. Braakman: ‘Vaak wordt de leerplichtambtenaar gezien als bedreiging, als degene die moet handhaven. Wij benadrukken dat de leerplichtambtenaar degene is die kan meedenken over oplossingen en uitval kan helpen voorkomen. We weten dat bijna alle aandoeningen schoolverzuim met zich meebrengen. Het is goed daar tijdig over in gesprek te gaan, met elkaar een plan te maken en zo leerachterstanden te beperken. De leerplichtambtenaar is, samen met de jeugdarts, een belangrijke partner in dit gesprek. Kinderen met een chronische aandoening hebben, net als alle andere, recht op onderwijs en ontwikkeling. Met wat creativiteit en flexibiliteit kun je enorm veel betekenen. Laten we denken in mogelijkheden in plaats van in beperkingen, dan ontstaat er licht en ruimte.’

Ramona Meza is leerplichtambtenaar in Zwolle. Zij stuitte op het materiaal van Zorgeloos naar school en besloot meteen een blik met materialen te bestellen. ‘Dit moet je gewoon in je tas hebben zitten. Het staat boordevol

informatie en is heel handig in gesprekken met scholen die zich zorgen maken om een leerling. Ik denk dan aan kinderen van wie nog niet duidelijk is wat er aan de hand is, maar die wel vastlopen. Dan is het heel fijn om met de checklist uit de waaier samen te zoeken naar mogelijkheden. Er kan namelijk vaak veel meer dan je denkt. Juist ook voor kinderen met een chronische aandoening. Om die mogelijkheden te gaan zien, is dit materiaal heel behulpzaam. En het ziet er ook nog eens fantastisch uit.'

Van www.zorgeloosnaarschool.nl: 'Hoewel de Leerplichtwet nogal zwart-wit lijkt, zijn er voor leerlingen die een chronische aandoening hebben een aantal grijze gebieden. Er kan bijvoorbeeld bij kinderen die wel lichamelijke klachten hebben, maar (nog) geen diagnose, discussie ontstaan als een kind vaak niet op school komt. De school ziet dit soms als ongeoorloofd verzuim, terwijl de ouders het zien als geoorloofd verzuim omdat de leerling ziek is. In dat soort situaties kan het goed zijn om advies te vragen van de jeugdarts. Deze is onafhankelijk van school en kan helpen om de weg te vinden in dit grijze gebied. Voor leerlingen die langdurig niet naar school kunnen, kan sinds 2018 een tijdelijke aanpassing gedaan worden van de verplichting om volledig naar school te gaan volgens de zogenoemde 'Variawet'. Dit is dus geen vrijstelling, maar een aanpassing van de onderwijstijd en maakt meer maatwerk mogelijk.'

Jongeren aan het woord

Lotte van Houten, 24 jaar, zit op de Pabo

'Ik heb altijd hoofdpijn gehad en wist dus niet beter. De basisschool ben ik goed doorgekomen, ik heb niet heel veel hoeven verzuimen. Rond mijn 10e jaar ontdekten mijn ouders dat ik altijd hoofdpijn heb en kwam ik bij artsen terecht. De diagnose luidde chronische hoofdpijn met migraineaanvallen.

'In het voortgezet onderwijs moest ik wel vaker thuisblijven. Vaak wist ik 's morgens al dat de pijn die dag te heftig zou worden om op school te kunnen zijn. De communicatie met school was goed. Alle docenten wisten van mijn aandoening zodat ik het niet steeds opnieuw hoefde uit te leggen.'

Problemen

'In 5-vwo kwam ik in de problemen. Ik kreeg epilepsieaanvallen en mijn concentratievermogen nam af. Het werd moeilijker om alles te volgen en dat zorgde ervoor dat ik iets minder zin kreeg om naar school te gaan. Ik ben toen van 5-vwo naar 5-havo gegaan en heb gelukkig wel in één keer m'n diploma gehaald.

'Na de havo ging ik verloskunde studeren, mijn grote droom. Helaas heb ik dat snel moeten opgeven. Door de nachtdiensten raakte ik zo ontregeld dat de hoofdpijn alleen maar erger werd. Ik heb toen de overstap gemaakt naar de voltijds Pabo. Dat was ingewikkeld, vooral omdat we elk half jaar een nieuwe tutor kregen. Dan moest ik weer opnieuw het verhaal vertellen en afspraken maken. Als ik een dag niet naar school kon, moest ik me bij alle docenten afmelden. Heel vervelend. Ik miste ook te veel lessen door de hoofdpijn.'

Deeltijd Pabo

'Nu zit ik op de deeltijd Pabo en ga ik twee avonden per week naar school. De rest is thuisstudie en dat is voor mij ideaal. Op school heb ik één aanspreekpunt die weet van mijn situatie en me heeft geholpen om afspraken te maken op mijn stageschool. Het gaat heel goed op mijn stage, ik krijg er veel energie van en hoef weinig te verzuimen. Laatst had ik een zware dag; geen migraine, wel heftige hoofdpijn. Ik ben toch naar mijn stageschool gegaan en heb overlegd met mijn stagebegeleidster. Zij stelde voor het te vertellen aan de kinderen. Dus dimde zij het licht en ik vertelde de kinderen over mijn hoofdpijn. Dat werkte super. De kinderen waren die dag heel rustig. En nog steeds vraagt er af en toe een leerling 'juf, hoe gaat het met je hoofd?'. Zo lief!'

Toekomst

'Ik hoop na de Pabo een baan te vinden. Dat zal misschien wel in een vervangingspool zijn. Ik hoor dan 's morgens op welke school ik nodig ben. Het grote nadeel is dat ik telkens op een andere school zal werken en geen eigen groep kan hebben. Het voordeel is dat ik 's morgens kan besluiten niet te gaan werken als de pijn te heftig is.'

Wat kan helpen?

'Heel belangrijk is een vast aanspreekpunt op school, iemand die weet wat er aan de hand is en dat aan andere docenten kan vertellen. Eén iemand bij wie je je kunt afmelden zonder dat je iets hoeft uit te leggen. Wat mij erg geholpen zou hebben, is als ik lessen of colleges online had kunnen volgen. Dan had ik op mijn eigen plek toch mee kunnen doen. Eigenlijk gek dat dat nog niet kan.'

'Heel belangrijk is een vast aanspreekpunt op school, iemand die weet wat er aan de hand is'

Ryan de Boer, 13 jaar, eerste klas vmbo

‘Ik heb van alles. Een bindweefsel-ziekte waardoor mijn gewrichten heel makkelijk uit de kom schieten, een longziekte, een oogziekte waardoor ik vaak slecht kan zien, ik ben half doof en heb migraine. Door mijn oogziekte kan ik niet goed tegen licht en heb ik moeite met lezen. Dat vind ik heel erg jammer, want ik hou heel erg van lezen.

‘Op een van de basisscholen waar ik zat moest ik elke keer uitleggen dat ik migraine had en naar huis wilde. Ze dachten dat ik me aanstelde of geen zin had in school, dat was heel vervelend. Op de school waar ik nu zit, heb ik goede afspraken gemaakt. Ze begrijpen me heel goed, dat is het allerbelangrijkste.’

Aanpassingen

‘Omdat ik moeite heb met lezen, mag ik bij Nederlands de boeken als luisterboek lezen. Als ik migraine heb, hoef ik dat niet uit te leggen. Dan mag ik naar huis. Ik hoef niet mee te doen met gymnastiek, dat is te gevaarlijk. En de andere kinderen weten dat ze rekening met me moeten houden bij tikspelletjes. Er schiet makkelijk iets uit de kom. Ik heb een speciale stoel op school omdat ik niet op een houten stoel kan zitten. M’n bekken staat scheef waardoor ik op m’n botten zit in plaats van op het zitvlees. Die stoel heeft wieltjes en die neem ik mee naar elke les. Mijn klasgenoten helpen me daarbij. Ik heb een speciale liftsleutel zodat ik de stoel met de lift naar boven en beneden kan meenemen.

‘We hebben voor elk vak een weektaak. Als je op vrijdagmiddag je taak niet af hebt, moet je op school blijven om hem af te maken. Voor mij is een uitzondering gemaakt omdat ik direct na school moet slapen. Ik mag mijn taken in het weekend afmaken.’

Tips

‘Mijn belangrijkste tip is dat leraren eerst luisteren als er iets aan de hand is. Ze moeten niet meteen invullen hoe het zit, want dat weten ze helemaal niet. Op mijn oude basisschool dachten ze dat ik me aanstelde of wilde spijbelen. Maar aan mij vroegen ze niks.’

‘Mijn belangrijkste tip is dat leraren eerst luisteren als er iets aan de hand is’

Antonia Nagel, 17 jaar, speciaal onderwijs vmbo-3

‘Ik heb heel veel hoofdpijn en last van chronische vermoeidheid. Dat begon in de eerste klas van het vmbo, toen nog op een reguliere school.

Ik heb dat jaar met veel moeite kunnen afronden. Het tweede jaar ben ik gestart in het speciaal onderwijs. Dat jaar ben ik nauwelijks op school geweest omdat ik te ziek was. Toen kon ik de draad weer oppakken en heb ik het tweede jaar kunnen volgen. Na dat jaar ben ik naar 3-havo gegaan omdat ik dat qua niveau zou moeten kunnen. Maar helaas was ik te vaak ziek om het vol te houden. En dus zit ik nu in vmbo-3.

‘Soms zou ik wel even willen ontsnappen, niet de hele dag tussen andere zieke kinderen willen zitten’

Op school

‘We hebben hier heel kleine klassen waardoor het rustig is. Dat is fijn want ik ben heel gevoelig voor geluid. Toch ben ik nog veel afwezig. Gemiddeld ga ik één tot twee dagen per week naar school. Ik heb daardoor inmiddels een achterstand opgelopen die ik heel graag wil inhalen. Gelukkig werken we allemaal individueel aan ons eigen programma en kan ik sommige vakken volgen in de digitale leeromgeving. Ik kan daardoor ook thuis werken.’

‘Al mijn klasgenoten hebben een chronische aandoening. Enerzijds is dat heel fijn omdat je niks hoeft uit te leggen. Soms zou ik er ook wel even aan willen ontsnappen, niet de hele dag tussen andere zieke kinderen willen zitten. Maar deze school is vooral positief. Ze snappen het als ik er niet ben, ze stellen geen vervelende vragen. Ik hoef niet te bellen als ik me te slecht voel, maar meestal stuur ik wel een appje naar mijn mentor.’

Toekomst

‘Ik probeer zo veel mogelijk dingen te blijven doen. Ben altijd blijven paardrijden en ook het hardlopen wil ik weer oppakken. Mijn grote droom was altijd om bij de politie te gaan, maar ik weet niet zeker of dat haalbaar is. Mijn vader zit in de havenlogistiek. Dat is echt heel interessant. En het is een kantoorbaan en dus fysiek minder zwaar.

‘Wat het ook wordt, ik zal eerst mijn vmbo moeten afmaken. Dan wil ik naar het mbo en daarna hoop ik door te stromen naar het hbo. Als ik me goed voel, zie ik de toekomst heel positief!’

Van plan naar resultaat

Ingrado in 2019

Ingrado presenteert in het jaarverslag aan leden en subsidiegever het resultaat van de projecten over het voorgaande jaar.

In 2019 is er veel in gang gezet rond de thema's schoolverzuim en het voorkomen van voortijdig schoolverlaten.

Een impressie van de activiteiten die Ingrado als projectorganisatie ontwikkelde lees je hier.

Passend onderwijs in relatie tot schoolverzuim en schoolverlaten

Om schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten verder terug te dringen, is het belangrijk dat gemeenten en samenwerkingsverbanden goed geïnformeerd zijn. Om daaraan bij te dragen bracht Ingrado in 2019, samen met VNG en sectorraden, in kaart welke versnellingsregio's er zijn in relatie tot thuiszitters. We deelden de goede ervaringen die er zijn bij het voorkomen van thuiszitters onder andere in een filmpje dat tijdens de Actieweek thuiszitten is gepresenteerd. Het voorkomen van vrijstellingen, als onderwijs toch mogelijk is, hebben we i.s.m. het ministerie van OCW en het NCJ op de agenda gezet.

Vraag en Antwoord

Onze leden maken al jaren goed gebruik van de mogelijkheid om vragen te stellen over de thema's schoolverzuim en schoolverlaten. Ook in 2019 bleek weer dat in de gemeenten veel vraag is naar met name de juridische kant van het beschermen van het recht op onderwijs en ontwikkeling. Er zijn 1120 vragen beantwoord; meer dan verwacht.

Doorontwikkeling RMC

Om de regionale meld- en coördinatiefunctie te kunnen doorontwikkelen naar een regionale regisseur voor de ontwikkelingskansen van jongeren, heeft Ingrado lokaal en regionaal signalen en knelpunten opgehaald. Daarover zijn we met het ministerie van OCW in gesprek gegaan. Met de regio's denken we na over de verduidelijking van hun rol, over manieren om de kennis over de doelgroep te vergroten en het aantal samenwerkingspartners uit te breiden. Het RMC-manifest is hierin meer en meer leidend geworden, waarmee de aanpak aan kan sluiten op de adviezen uit het interdepartementaal beleidsonderzoek jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Methodische aanpak schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten (MAS)

Om te bereiken dat de MAS gebruikt wordt in gemeenten en in het voortgezet onderwijs en om zo meer nadruk te leggen op preventie in de aanpak van schoolverzuim, is onder meer het MAS-spel landelijk verspreid en is er een animatie ontwikkeld. De evaluatie in 2019 van de implementatie van de MAS laat zien dat de aanpak over het algemeen als positief wordt beoordeeld door gebruikers. De MAS draagt bij aan de meer preventieve aanpak van schoolverzuim.

Kwalificatierecht

Om het kwalificatierecht te stimuleren en nog beter op de kaart te zetten, heeft Ingrado in 2019 het belang van een preventieve aanpak bij het halen van een startkwalificatie bekendheid gegeven. Waar mogelijk is een relatie gelegd met de maatschappelijke diensttijd. Zo hopen we 18-plussers zonder startkwalificatie die niet naar school gaan of werken te motiveren onderwijs te volgen. Met het delen van de ervaringen van drie leerbezoeken hebben we succesvolle aanpakken binnen een vrijwillig kader breed onder de aandacht gebracht.

Onderzoek en ontwikkeling, data duiden

Om de professionals in het werkveld in staat te stellen beschikbare data over jongeren in een kwetsbare positie te duiden, en doelen daarop aan te passen, heeft Ingrado in 2019 geïnventariseerd wat de wensen van leden zijn met betrekking tot gebruik en toepassing van data. Landelijke ontwikkelingen in relatie tot leerplicht en RMC zijn in beeld gebracht bij de gemeenten en gemeenten zijn ondersteund bij het aanpassen van de ambtsinstructie. Actuele ontwikkelingen zijn in de ambtsinstructie opgenomen.

Professionele standaard: Programma Vakmanschap

Het programma Vakmanschap is gericht op de doorlopende professionalisering van de beroepsgroep. Het programma is in 2019 uitgewerkt in een professionaliseringsaanbod voor verschillende groepen leden (managers, coördinatoren en consulenten). Het aanbod helpt bij het onderhouden en ontwikkelen van vaardigheden & skills en vakkennis & expertise van onze leden.

Netwerkbijeenkomsten en werkconferenties, rayonbijeenkomsten en de laatste Dag van de Leerplicht

Ingrado organiseert een lerend netwerk waarmee zij uitwisseling, kennisdeling en verbinding stimuleert tussen professionals, politici en beleidsmakers. Een lerend netwerk kan niet zonder communicatie. Deze activiteiten vormen een doorgaand project voor Ingrado.

Ingrado heeft in 2019 op alle inhoudelijke thema's bijeenkomsten georganiseerd die alle met een ruim voldoende zijn beoordeeld. In de bijeenkomsten was er - landelijk én regionaal - aandacht voor vrijstellingen, de doorontwikkeling van RMC, de preventie van thuiszitten, de verlengde kwalificatieplicht en vele andere onderwerpen. Bijzonder was de laatste Dag van de Leerplicht waar we met alle aanwezigen de overstap maakten naar een dag voor het recht op ontwikkeling.

Naast de ontmoetingen en bijeenkomsten deelden we ook goede voorbeelden in ons Ingrado Magazine, op Ingrado.nl, via de Ingrado app en in de nieuwsbrief. We zijn trots op deze communicatiemiddelen, zeker als we zien hoe goed ze gewaardeerd worden.

'We kijken vanuit vertrouwen naar jongeren en doen wat nodig is'

In februari werd een groepje rayoncontactpersonen en medewerkers van Ingrado uitgenodigd voor een leerbezoek aan het Jongerenloket Zaanstad. Niet in het gemeentehuis of ander hoogdrempelig kantoorgebouw, maar in een aantrekkelijk pand voor jongeren in de binnenstad van Zaandam. Hier kregen de deelnemers een inkijkje in de bijzondere methodiek en werkwijze van het Jongerenloket aan de hand van interactieve workshops.

TEKST SEP SCHAFFERS FOTO'S ROB VERWEIJ

Wat bij binnenkomst opvalt zijn de open en lichte ruimtes met gezellige zitjes en werkplekken. In een groepsruimte hangen lange flappen aan de muur vol post-its, pijlen en kreten en op tafel liggen spelletjes en opdrachtkaarten. Allemaal krijgen we een goodybag met daarin het programma van het leerbezoek en een setje kleurige kaarten met daarop teksten als 'Kom je langs?'

en 'Succes met je nieuwe studie'. Na de hartelijke ontvangst met koffie en taart schuiven we aan voor een inleidend verhaal in de vergaderruimte. Hier wordt in kort bestek de methodiek en filosofie van het Jongerenloket toegelicht. Daarna gaan we langs drie workshops die ieder een half uur duren.

Eigen pand

Bepalend voor de ontwikkeling van het Jongerenloket was het vertrek van het RMC in 2008 uit het stadhuis in Zaandam naar een eigen pand in de binnenstad. Vanaf het begin werd hierin samengewerkt met Straathoekwerk, UWV, MEE en het Regio College. Susan Pfaff is een van de drie RMC-casemanagers die meewerkte aan de nieuwe methodiek. 'We wilden een laagdrempelige voorziening creëren voor alle jongeren tot 27 jaar en ze helpen bij een duurzame uitstroom naar opleiding of werk. Dat kan alleen als je vanuit vertrouwen naar jongeren kijkt en doet wat nodig is om samen een route naar school, werk of activering uit te stippelen. De toenmalige wethouder stond achter ons, waardoor we alle ruimte kregen een eigen methodiek te ontwikkelen.'

'We gaan er per definitie vanuit dat jongeren wel willen, maar dat het op eigen kracht niet lukt'

In 2015 gaf de gemeente opdracht aan het Jongerenloket om ook jongeren die een Participatiewet-uitkering aanvragen te begeleiden. Pfaff: 'Na flink geïnvesteerd te hebben in een goede samenwerking met Werk en Inkomen kunnen we nu flexibel zijn en iedere jongere met een uitkering die is vastgelopen direct helpen. De uitkering wordt dan niet stopgezet, maar loopt gewoon door tijdens de vier weken zoekperiode.' Daarmee heeft het Jongerenloket echt alle doelgroepen in huis: voortijdig schoolverlaters met of zonder uitkering, jongeren met of zonder arbeidsbeperking en statushouders.

Leerwerkstraat

Het Jongerenloket werkt met de methodiek van de Leerwerkstraat, die uit verschillende huisjes bestaat. Pfaff: 'Geen enkel huisje is hetzelfde, net als de jongeren die bij ons komen. Het eerste huisje is de 'aanmelding', jongeren komen bij ons binnen via de open inloop, RMC of aanvraag voor een uitkering. Als een jongere een uitkering aanvraagt, bespreken we dat in een 'startgesprek', het tweede huisje. We kijken dan meteen waar een jongere nog meer aan zou kunnen werken. Het derde huisje is de 'zoekperiode', een verwijzing naar de wettelijke zoekperiode van vier weken voor jongeren die een uitkering aanvragen.

Soms zetten we dit huisje ook in voor jongeren die informatie willen verzamelen over opleidingen en werk. Ze krijgen dan een strippenkaart met opdrachten mee zoals: bezoek open dagen, maak een beroepskeuzetest of doe mee aan de workshop solliciteren. Het vierde huisje is een uitgebreide intake van anderhalf uur waarin we alle leefgebieden uitvragen om erachter te komen waarom de jongere gestrand is. We gaan er per definitie vanuit dat jongeren wel willen, maar dat het op eigen kracht niet lukt. Zodra de hulpvraag duidelijk is, kijken we wat er nodig is en welk traject daar het beste bij past. Dat kan individuele begeleiding zijn, maar ook een training of een workshop, begeleiding van een jobhunter of een combinatie hiervan. Elk traject is dus weer anders, maar altijd gericht op de 'route naar school, werk of activering', en dat is dan het vijfde huisje. Daarna stromen jongeren duurzaam uit en hiervoor nemen we alle tijd, want een jongere is niet zomaar gestrand. 'Uitstroom' is daarmee het zesde en laatste huisje.'

Dichtbij

In de workshop Inloop en RMC-werkwijze komt de toegankelijke en directe aanpak van het Jongerenloket aan bod. Casemanager Stefan Coebergh: 'Als jongeren vragen hebben op het gebied van school, werk, schulden, financiën of huisvesting, hoeven ze niet eerst een paar weken te wachten, maar kunnen ze meteen terecht bij de open inloop. Vier middagen per week treffen ze daar een RMC-casemanager of wijkwerker van Straathoekwerk. Ze kunnen ook bellen of een computer gebruiken en eventueel nog een keer terugkomen als dat nodig is. Is er meer aan de hand, dan wordt een afspraak gemaakt voor een traject. Elke inloopmiddag komen gemiddeld acht jongeren over de vloer.' Naast de inloop wordt elke week ook een Leerwerkcafé in het Jongerenloket gehouden. Hierin draaien medewerkers mee van het Servicepunt Leren en Werken, MEE en Regio College; iedereen geeft vanuit de eigen specifieke expertise advies en begeleiding aan jongeren.

Over de RMC-werkwijze vertelt Coebergh: 'Als een jongere niet meer naar school gaat of buiten beeld is geraakt, nemen we eerst contact op met de school en sturen brieven. Wanneer daar geen respons op komt, gaan we op huisbezoek. Treffen we een jongere niet thuis, dan gaan we de volgende keer met iemand van Straathoekwerk of een jongerenwerker van het Sociaal Wijkteam op stap. Jongerenwerkers kennen zo'n jongere waarschijnlijk al, omdat ze vanuit hun functie veel in de wijk aanwezig zijn. We laten altijd een Hallo-kaart achter met een uitnodiging om bij het Jongerenloket langs te komen. Als dat ook niets oplevert, volgt een bespreking in het jongerennetwerkoverleg, dat bestaat uit zeven verschillende partijen die allemaal met kwetsbare jongeren te maken hebben. We delen gegevens als een jongere onbereikbaar is en mogelijk bij andere partijen bekend is.'

Op de RITT

In de trainingsruimte van het Jongerenloket vindt de derde workshop plaats over Op de RITT (Reuze Interessant Trainings-Traject). Jongeren die naar school of werk willen, maar daarin vastgelopen kunnen aan dit intensieve traject deelnemen. In een periode van vier weken gaan ze acht dagdelen lang op

ontdekkingstocht en maken een routeplan aan de hand van de vragen 'wie ben ik', 'wat kan ik' en 'wat wil ik'. Arantxa Reurslag legt uit hoe dat in zijn werk gaat. 'Het routeplan is een lange strook papier - aan de muur hangen een paar voorbeelden - waarop ze visueel maken wat hun persoonlijke route is en wat ze willen bereiken. Elke bijeenkomst werken ze hieraan en gaandeweg wordt duidelijk wat hun competenties zijn. Het is een zelfonderzoek, waarbij ze ook veel van elkaar leren en ontdekken dat ze echt niet de enige zijn die met een bepaald probleem worstelen. Daarnaast maken we gebruik van interactieve oefeningen en spelletjes en laten we ze kennismaken met sport. Dat is een prima middel om jongeren te activeren en meer zelfvertrouwen te laten krijgen.' Reurslag wijst ook op de potjes met gekleurde briefjes, de zogenaamde gelukspotjes. 'Per bijeenkomst geeft de hele groep, inclusief trainers, een briefje met een compliment aan elke jongere. Daar hechten ze veel waarde aan, want sommige jongeren krijgen weinig positieve feedback. Dat potje nemen ze aan het eind van de training mee naar huis.'

Louise

Dat de training Op de RITT jongeren daadwerkelijk in beweging krijgt, bewijst het verhaal over Louise. Ze was al uitgeschreven bij het Regio College toen ze bij het Jongerenloket aanklopte. Het ging niet meer in het laatste jaar van de mbo-4 opleiding toerisme en recreatie en ze wilde gaan werken. Tijdens de intake bleek dat ze toch graag de opleiding wilde afmaken, waarop het Jongerenloket met school in gesprek ging. Dat leverde niets op en Louise besloot mee te doen aan de training. Daar kreeg ze flink wat zelfvertrouwen en solliciteerde vervolgens naar een stageplek. Ze werd aangenomen en nam een half jaar later haar mbo-diploma in ontvangst.

'De methodiek van de Leerwerkstraat bestaat uit verschillende huisjes'

Alles ademt jongeren

Uit onderzoek van het Jongerenloket blijkt dat jongeren na een gesprek vaak het gevoel hebben dat er niets gebeurd is. Reurslag: 'Dat bracht ons op het idee het traject dat ze bij ons afleggen visueel te maken. Aan de hand van praatplaten begrijpen ze beter welke route ze afleggen en zien ze ook welke onzichtbare dingen er allemaal gebeuren.'

Praatplaten, strippenkaarten, uitgebreide intake, inloop, samenwerking met andere partijen, overall is aan gedacht stelt Liesbeth de Boer, projectleider bij Ingrado, na afloop van het leerbezoek. 'Dit concept is vanuit het hele team uitgedacht en bijna als een bedrijf neergezet. Het wordt continu bijgesteld en de passie van de medewerkers spat er vanaf. Ook Ans Machielse, eveneens projectleider bij Ingrado, is enthousiast. 'Het Jongerenloket kijkt niet naar leeftijden, denkt buiten bestaande kaders en denkt 'we doen het gewoon'. Alles ademt hier jongeren.'

Kijken naar schoolverzuim vanuit de wetenschap

TEKST RENÉ HALBERSTADT EN MARGA DE WEERD

ILLUSTRATIE WELMOET DE GRAAF

In oktober 2019 bezochten drie projectleiders van Ingrado de INSA conferentie in Oslo. INSA staat voor de International Network School Attendance. Op die conferentie presenteerden wetenschappers, beleidsmakers, uitvoerders, maar ook ouders en jongeren, hun werk en ervaringen op het gebied van schoolverzuim (bezoek) en uitval. Ingrado deelt graag de nieuwe inzichten in ons vakgebied.

Wetenschappers van diverse disciplines hebben zich de afgelopen decennia beziggehouden met schoolverzuim: psychologen, criminologen, pedagogen, sociologen, filosofen, economen, medici, juristen, onderwijskundigen en bestuurskundigen. Alleen al de diversiteit van disciplines toont aan vanuit hoeveel verschillende perspectieven je het onderwerp kunt bestuderen. Veel van die onderzoeken gaan over de oorzaken en over de consequenties van verzuim. Slechts een beperkt aantal gaat over hoe schoolverzuim te voorkomen en nog minder over de benadering als verzuim zich voordoet.

Twee benaderingen

Grofweg bestaan er in de wetenschap twee benaderingen met betrekking tot schoolverzuim: een categorale en een dimensionale. Bij de categorale benadering wordt er onderscheid gemaakt tussen de diverse vormen van verzuim. Is het verzuim geoorloofd of ongeoorloofd? Gaat het om spijbelen of om schoolweigering? Is het verzuim incidenteel of structureel? De dimensionale benadering richt zich op de intensiteit van het verzuim. Daarbij

zijn de grenzen tussen de verschillende vormen van verzuim fluïde en discutabel. Jongeren kunnen van de ene intensiteit overgaan in een andere. Daarbij moet wel worden bedacht dat zorgwekkend verzuim zelden start met hele dagen van ongeoorloofde afwezigheid.

‘Er zijn meer invalshoeken mogelijk om te kijken naar schoolverzuim en uitval’

Professor Kearney, een Amerikaanse psycholoog die al vele jaren schoolverzuim bestudeert, lichtte in Oslo onder meer een driedimensionaal model toe om schoolverzuim/aanwezigheid te benaderen. David Heyne, ontwikkelings- en onderwijspsycholoog van de Universiteit Leiden, verwees hier in de vorige editie van het Ingrado Magazine al naar. Het driedimensionale model wordt beschreven in het meest recente artikel van Kearney (Kearney et al., 2019). De grondslag voor dit model ligt in de herkenning van verschillende groepen en in het streven de categorale en de dimensionale benadering bij elkaar te brengen. Het artikel van Kearney et al. biedt ook een overzicht van de wetenschappelijke stand van zaken.

Richting geven

Niet alle schoolverzuimers zijn onder dezelfde noemer te vangen. In de wetenschap bestaat er nauwelijks overeenstemming, noch over de verschillende definities van verzuim, noch over wat problematisch verzuim nu daadwerkelijk is. Dat heeft veel te maken met de wijze waarop in verschillende landen met schoolverzuim wordt omgegaan en vanuit welk wetenschappelijk perspectief je ernaar kijkt. Kearney et al. hebben geprobeerd richting te geven aan de discussie over alle verschillende perspectieven op verzuim en over wat nu precies problematisch verzuim is. Daarbij zijn vier punten van belang:

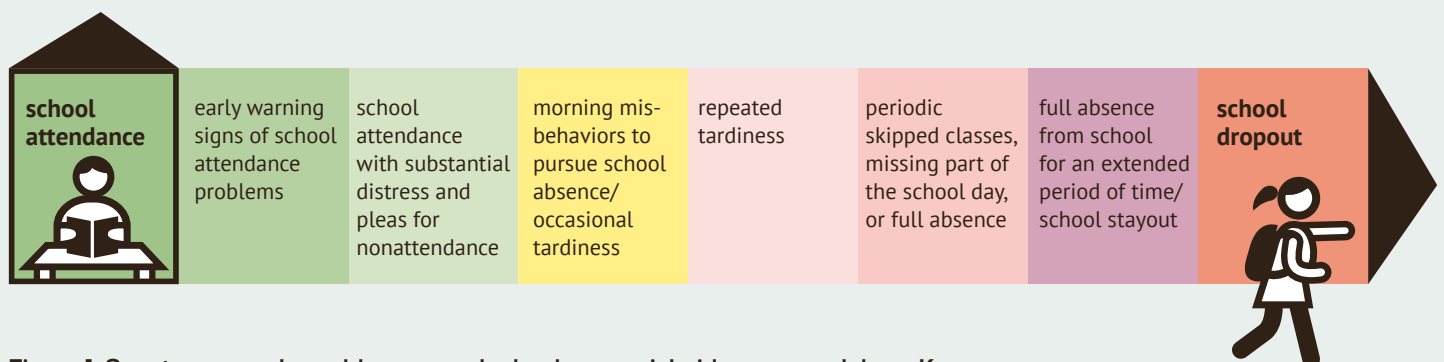
‘Door te focussen op aanwezigheid, ligt de klemtoon meer op preventie’

- 1 Definities en terminologie moeten voor iedereen duidelijk zijn; van wetenschappers tot beleidsmakers en professionals in de uitvoering.
- 2 Het model moet alle (mogelijke) oorzaken van verzuim omvatten. Daarmee worden actoren bedoeld als kindspecifieke oorzaken, ouders, peers, school en algemene omgeving.
- 3 Het model moet flexibel zijn omdat de oorzaken van verzuim per casus kunnen verschillen en soms ook wel tijdens een casus veranderen.
- 4 Het moet een gebruikersvriendelijk model zijn, zodat iedereen het kan gebruiken.

Focus op aanwezigheid

Een belangrijk punt in het model van Kearney is dat er in eerste instantie niet wordt gesproken over absentie, maar over presentie. Dit heeft een aantal belangrijke voordelen. Zo wordt het belang van aanwezigheid benadrukt, wat een positieve benadering is. Daarbij wordt ook aandacht gegeven aan de wijze waarop de aanwezigheid van leerlingen kan worden vergroot. Door te focussen op aanwezigheid, ligt de klemtoon meer op preventie.

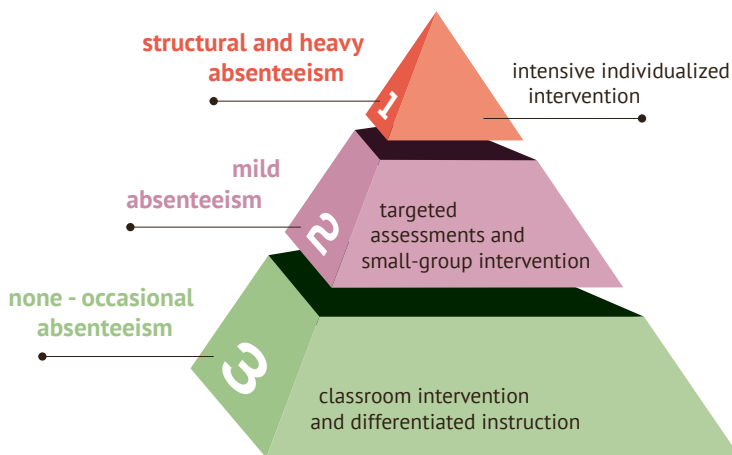
Al eerder deed Kearney een poging om de verschillende groepen verzuimers te rubriceren (figuur 1). Daarbij valt op dat er ook aandacht is voor de groep die de school gewoon bezoekt, wat natuurlijk de grootste groep is. Naarmate het verzuimgedrag toeneemt, neemt de omvang van de groep die verzuimt af. De groep die uit de school gaat vallen is in vergelijking met de groep die altijd naar school gaat relatief klein.

Figuur 1: Spectrum van de problemen rond schoolaanwezigheid - naar model van Kearney

Piramide

Het model van Kearney et al. heeft de vorm van een piramide. De piramide zelf bestaat uit drie lagen (of tiers) die elk een specifieke groep representeren. Omdat de groep die de school altijd bezoekt het grootst is, vormt deze de onderste laag. Deze laag geeft de groep jongeren weer die weleens verzuimt, maar van wie het verzuim toch incidenteel genoemd mag worden. De tweede laag geeft de groep weer met opkomend, maar mild verzuim. Deze groep is kleiner dan de groep die altijd naar school gaat, maar groter dan de laatste groep. Deze laatste groep representeert de groep structurele en zware verzuimers en vormt de top van de piramide (figuur 2).

Figuur 2: Verdeling in groepen en mogelijke interventies – naar model van Kearney

Binnen in de piramide worden vervolgens mogelijke interventies weergegeven die bij de betreffende groep behoren. Zo wordt op de eerste laag, die zich richt op alle leerlingen, vooral ingezet op maatregelen om de aanwezigheid te vergroten. Daarbij valt te denken aan het verbeteren van het schoolklimaat, het opstellen en doorvoeren van een aanpak gericht om pestgedrag tegen te gaan, het ontwerpen van een veiligheidsbeleid binnen de school en strategieën die zich richten op de gezondheid van de kinderen en het vergroten van de ouderbetrokkenheid. Allemaal factoren die meehelpen de aanwezigheid te verhogen. De tweede laag focust zich dan meer op de aanpak van jongeren met problemen, waarbij benadering door de mentor, maar ook door peers effect kan hebben. De kwaliteit van de interne zorgstructuur van scholen is daarbij van belang. Ook de ouders kunnen hier een belangrijke bijdrage leveren. De laatste laag richt zich meer op specifieke problemen waarbij hulp en ondersteuning ook van buitenaf gezocht moet worden.

De dagelijkse praktijk

Het artikel van Kearney et al. maakt duidelijk dat er meerdere invalshoeken mogelijk zijn om te kijken naar de oorzaken en benaderingen van schoolverzuim/aanwezigheid en uitval. Illias el Haddioui, die als keynote spreker op de laatste ledenvergadering van Ingrado aanwezig was, kiest bijvoorbeeld voor een onderwijs-sociologische benadering. Hierin ligt de focus meer op de effecten van een hyperdiverse samenleving op de culturen binnen de school. Vanuit welke bril je ook kijkt, wanneer we accepteren dat schoolverzuim en maatschappelijke uitval een zeer complex vraagstuk vormen, dan wordt het essentieel dat we ook in onze dagelijkse praktijk oog hebben voor alle mogelijke invalshoeken. Op het eerste gezicht lijkt dit allemaal behoorlijk theoretisch. Toch helpt een dergelijk model ons om verzuim beter te begrijpen, maar vooral ook om betere interventies te bedenken. Het inzetten van een te zwaar middel op beginnend verzuim kan bijvoorbeeld contraproductief werken. Met een goed begrip van de oorzaken van verzuim en het stadium waarin het verzuimgedrag zich bevindt, wordt een aanpak op maat mogelijk.

Kearney en de missie van Ingrado

Ingrado heeft als missie Werken aan de bescherming van het recht op onderwijs en ontwikkeling. Bij het realiseren van die missie omarmt Ingrado het tweede uitgangspunt uit het model van Kearney: 'Het model moet alle mogelijke oorzaken van verzuim omvatten'. Voor een grote groep kinderen en jongeren in Nederland die nu ziek(gemeld) thuiszit, wordt het recht op onderwijs onvoldoende beschermd. De huidige wettelijke kaders, in het bijzonder het onderscheid tussen geoorloofd en ongeoorloofd verzuim, staan de bescherming van het recht op onderwijs en ontwikkeling voor deze kinderen nu soms in de weg. Ingrado wil de komende jaren alle bij het onderwijs betrokken partijen ervan overtuigen dat het onderscheid tussen geoorloofd en ongeoorloofd verzuim moet worden opgeheven. Dat zou op de langere termijn tot een aanpassing in de wet- en regelgeving kunnen leiden zodat het recht op onderwijs centraal komt te staan. Daarin willen we niet zozeer de leerplicht ter discussie stellen als wel het leerrecht beter waarborgen.

Literatuur

Kearney, C., González, C., Graczyk, P. A., & Fornander, M. (2019). Reconciling contemporary approaches to school attendance and school absenteeism: toward promotion and nimble response, global policy review and implementation, and future adaptability (part 1). *Frontiers in psychology, 10*, 2222.

Erik Dannenberg

Voorzitter van Divosa,
de vereniging van gemeentelijke
directeuren in het sociaal domein

In het sociaal domein is een flinke transformatie in gang gezet. Hoe beoordeelt u het effect daarvan op jongeren tot 27 jaar?

'Een belangrijk uitgangspunt bij decentralisaties is het bevorderen van de zelfredzaamheid. Daar zitten grenzen aan. Sommige jongeren komen daardoor in de knel omdat zij niet altijd zelfstandig hun weg vinden. Er ontstaan bijvoorbeeld problemen op school, bij het vinden van werk of woonruimte. Het is belangrijk om aan te sluiten bij de realiteit van jongeren en vanuit de uitvoeringspraktijk daarop te investeren. Meedoen, dat doen we met elkaar.'

De regelgeving in het sociaal domein is erg complex. Hoe maken we dit voor jongeren en hun ouders eenvoudiger en overzichtelijker?

'Stoppen met het opknippen van de leefwereld van jongeren in verschillende wetten en domeinen. Daar begint het. We moeten echt uitgaan van het dagelijks leven van jongeren. Niet per probleem een aparte regeling of apart traject aanbieden, maar integraal werken. Liefst met een vaste begeleider. Intensief waar nodig, op afroep waar kan: een waakvlamfunctie. Laten we groots denken en klein bouwen. Eén wet op het sociaal domein zou daarbij enorm helpen, net als van

onderop investeren in de uitvoeringspraktijk door gemeenten, onderwijs, woningcorporaties, zorg, etc.'

Hoe maken we het mogelijk en makkelijker gegevens te delen binnen het sociaal domein?

'Als het voor gegevensuitwisseling nodig is om schotten tussen wetten te slechten: doen! Maar eerst en vooral moeten we ook pragmatisch zijn. Samenwerken is cruciaal om jongeren tijdig en passend te kunnen ondersteunen. De wet laat ook ruimte om informatie te delen als je het maar zorgvuldig doet. Praat met jongeren en leg uit waarom je informatie wilt delen. Dat lost al veel op.'

Schulden bij jongeren en ook de kostendelersnorm leiden tot thuisloze en dakloze jongeren. Welke mogelijkheden ziet u om dit te voorkomen?

'In kwetsbare gezinnen worden jongeren soms 'gestimuleerd' uit huis te gaan in verband met nadelige effecten voor de uitkering van ouders. In het toepassen van maatwerk ligt de sleutel. Gemeenten kunnen dat ook binnen de Participatiewet. Zij kunnen jongeren ontheffen van de kostendelersnorm, geen 4 weken zoektermijn instellen, een opleiding faciliteren. Daarnaast moeten regels eenvoudiger en overzichtelijker worden. Denk aan de toeslagenjungle.'

In het 'Interdepartementaal beleidsonderzoek jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt' wordt gesproken van een regisseur voor jongeren tot 27 jaar. Hoe kijkt u aan tegen dat advies?

'Jongeren zijn gebaat bij continuïteit en integraliteit van begeleiding. Vaste gezichten en problemen in samenhang

‘Samenwerken is cruciaal om jongeren tijdig en passend te kunnen ondersteunen’

aanpakken. Een regisseur kan helpen. Maar we moeten niet te snel in functies denken. Het ‘wat’ staat niet ter discussie. Laat het ‘hoe’ over aan gemeenten en hun netwerkpartners. Bovendien is een regisseur niet de oplossing voor alles. Denk aan de schuldenindustrie en het woningtekort.’

Hoe ziet u de samenwerking tussen onderwijs, jeugd en sociale zaken idealiter?

‘Een integrale aanpak vraagt van professionals dat ze in elkaars domein mogen werken. Denk aan de POH-er bij huisartsen en jeugdconsulenten op scholen. Kennen we onze leerlingen? Kennen we de zorgbehoefte van jongeren? Als bijvoorbeeld een startkwalificatie niet haalbaar is, zet dan in op praktijkleren. En het is niet altijd nodig om begeleiding van het onderwijs over te nemen ook al zijn gemeenten daarvoor verantwoordelijk. Zoek elkaar op en werk slim samen!’

De Participatiewet is onlangs geëvalueerd. Wat ziet u als grootste uitdaging om de uitvoering te verbeteren?

‘We moeten vertrouwen geven aan professionals. Uit onderzoek blijkt dat goede professionals het verschil maken. Zij kunnen inspelen op een specifieke situatie. Maatwerk leveren binnen de kaders van de wet. Dat betekent ook acceptatie van verschillen. Niet iedere jongere krijgt hetzelfde. Dat hoort bij decentraliseren, luisteren naar jongeren en ruimte voor professionals. Het is een continu leerproces om te zoeken naar wat werkt. Dat vergt investeren in de uitvoeringspraktijk. Daarbij hebben we niet nóg meer regels nodig uit Den Haag. Misschien is dat wel de grootste uitdaging.’

De jongeren tot 27 jaar hebben vaak ook baat bij begeleiding op weg naar zelfstandigheid. Hoe zou u in die begeleiding willen voorzien?

‘Zoals ik eerder zei: het belangrijkste is een vast gezicht voor jongeren en brede ondersteuning als dat nodig is. Dat hoeft niet altijd een professional te doen. Betrek voor jongeren betekenisvolle personen in hun omgeving. Een oom, buurvrouw, docent. Iemand met wie ze kunnen bellen of appen op lastige momenten of voor advies. Zet jongeren aan het stuur van hun eigen toekomstplan en zet professionals in om dat te realiseren.’

Hoe kunnen Divosa en Ingrado elkaar versterken om nog meer te betekenen voor de jongeren tot 27?

‘Uiteindelijk moet het gebeuren in de regio. Ingrado en Divosa kunnen samen de regio’s inspireren met goede voorbeelden en het gebruik van de Participatiescan stimuleren. Met deze praktische online tool krijgen samenwerkingspartners zicht op het verbeterpotentieel in hun regio en kunnen ze vloeiender overgangen maken van onderwijs naar arbeidsmarkt.’

Welke vraag zijn we vergeten te stellen en zou u graag beantwoorden?

‘De Corona-ontwikkelingen stellen onze creativiteit op de proef. Hoe ziet praktijkgericht onderwijs op afstand eruit? Hoe begeleid je nabij in tijden van sociale onthouding? Het zou mooi zijn als we van de nood een deugd maken. Met elkaar praktische oplossingen vinden voor acute zaken die het ondersteuningssysteem voor jongeren blijvend verbeteren.’

Maak onderwijs in kinderrechten net zo gewoon als taal en rekenen

TEKST RONALD BUITELAAR ILLUSTRATIE WELMOET DE GRAAF

Nederland heeft een flinke lijst internationale afspraken en VN-verdragen over mensenrechten ondertekend. Desondanks kent slechts 34 procent van de jongeren het Internationale Verdrag inzake de Rechten van het Kind - kortweg het VN Kinderrechtenverdrag - en is er nauwelijks aandacht voor educatie over kinderrechten voor volwassenen en kinderen.

Reden genoeg voor belangenorganisaties om aan de bel te trekken. Ingrado Magazine sprak twee voorvechters. Laurien Koster, sinds 2017 voorzitter van het Kinderrechtencollectief, een groep van organisaties die opkomen voor de rechten van kinderen in Nederland en met Willemijn Dupuis, initiatiefnemer van KinderrechtenNU.

Armoede, kindermishandeling, ontoereikende jeugdzorg, gebrek aan inclusiviteit en oplopende schooluitval. Het zijn volgens Laurien Koster van het Kinderrechtencollectief meer dan genoeg signalen dat het nog allerminst goed zit met de kinderrechten in Nederland. Koster: 'We zijn verplicht hier iets aan te doen. Niet alleen op basis van onze Grondwet, maar ook omdat rechten en belangen van kinderen bijzonder duidelijk zijn opgeschreven in het VN-Kinderrechtenverdrag en uitgewerkt in de Algemene Commentaren van het VN-Kinderrechtencomité.' Koster geeft enkele voorbeelden: 'Neem Commentaar nummer 1, dat gaat over hoe onderwijs ingericht zou moeten zijn. Of 12 over het recht van het kind om gehoord te worden en 19 over de overheidsbegroting en de rechten van het kind. Zorg voor voldoende geld zodat bekendheid met en toegang tot het recht voor ieder kind gewaarborgd is. Put your money where your mouth is!'

Recht en toegang

Het is Koster ten voeten uit. Recht en de toegang ertoe is de rode draad in haar leven, tien jaar advocatuur, tweeëntwintig jaar rechtelijke macht, zeven jaar mensenrechten en sinds 2017 kinderrechten: 'Het is voor mij cruciaal dat iedereen toegang heeft tot zijn rechten en dus tot het Recht. We hebben ik weet niet hoeveel verdragen getekend, dus op papier is alles goed geregeld. Maar als het aankomt op kennis van die rechten is het droevig gesteld in Nederland. Als ik bijvoorbeeld vertel dat ik me met kinderrechten bezighoud is de vraag vaak "moet je dan vaak naar het buitenland?"'

Vooraf het ontbreken van systematisch onderwijs in mensenrechten zit Koster dwars: 'We hebben ons daar middels de verdragen toe verplicht en het hoort net zo gewoon te zijn als rekenen en taal. Vanaf dag 1 stelselmatig duidelijk maken wat de norm is waar iedereen zich aan moet houden.' Voor het onderwijs, dat ervoor beducht is dat de samenleving te pas en te onpas zaken over de schutting gooit, heeft zij een geruststellende boodschap: 'De kinderrechten vormen een onbetwist, internationaal kader, daar kunnen we niet omheen. Als we dat kader nu eens kiezen om alle onderwijs- en zorgklokken gelijk te zetten, dan blijven we ook buiten persoonlijke opvattingen en richtingstrijd.'

Recht op onderwijs

Gelijk tikkende klokken bij onderwijs en zorg. Het brengt ons bij het vraagstuk van thuiszitters en andere kwesties waar leerplichtambtenaren en RMC-medewerkers tegenaan lopen. Koster haalt een probleemanalyse op de website van Ingrado aan: 'Ik lees in de analyse dat er geworsteld wordt met de grote verschillen tussen scholen en samenwerkingsverbanden waardoor niet ieder kind het kwaliteitsonderwijs krijgt waar het recht op heeft. Dat is in strijd met de Kinderrechten. Of neem het lerarentekort. Dat kan niet. Dat moet je als overheid oplossen. Handelingsverlegenheid bij scholen is ook iets wat leerplichtambtenaren onacceptabel vinden omdat het elders wel lukt om ieder kind een plekje te geven.' Koster denkt dat meer en vooral diepga-

'De kinderrechten vormen een onbetwist, internationaal kader, daar kunnen we niet omheen'

vende aandacht voor kinderrechten in de lerarenopleidingen zou kunnen helpen om betere antwoorden te formuleren: 'Als je leraren een helder perspectief biedt, kan er een andere wind gaan waaien en komt er wellicht een meer holistische blik.'

Vanzelf zal dat echter niet gaan en dus heeft Koster haar hoop gevestigd op de komende uitspraken van het VN-Kinderrechtencomité. Elk land dat het Kinderrechtenverdrag heeft geratificeerd, moet elke vijf jaar aan het VN-Kinderrechtencomité verantwoording afleggen over hoe het gaat met de kinderrechten. Dat geldt dus ook voor de Nederlandse staat. Niet-gouvernementele organisaties (ngo's) mogen ook aan het VN-Kinderrechtencomité rapporteren. In Nederland verzorgt het Kinderrechtencollectief deze zogeheten ngo-rapportage. Na de rapporten van de staat en de ngo's volgt een hearing in Genève en daarna komt het VN-Comité met aanbevelingen aan de staat naar verwacht in mei 2021.

Koster weet dat die aanbevelingen er toe doen in Den Haag: 'Internationale druk is van belang en heeft effect. Op basis daarvan is in het verleden de Kinderombudsman aangesteld en zijn Kinderraden en Kinderburgemeesters geïnstalleerd die gevraagd en ongevraagd advies mogen geven. Met de Nederlandse vertaling van de General Comments (Algemene Commentaren) zijn we ook al een stapje verder gekomen met de verspreiding van algemene kennis van kinderrechten, maar het thema kinderrechteneducatie gaan we de komende jaren nog steviger op de agenda zetten.' Een opdracht die eigenlijk een overheidskwestie is, zegt Koster: 'Het zou niet zo moeten zijn dat ngo's, soms zelfs met subsidie van de overheid, bezig moeten zijn om de overheid te brengen tot verplichtingen die ze zelf zijn aangegaan, zoals het verspreiden van kennis over kinderrechten. Neem het als overheid serieus en zelf ter hand!'

Stem van het kind

Willemijn Dupuis is iemand die niet wachtte op wat de overheid of anderen deden, maar zelf aan de slag ging. Zij vindt het al jaren stabiele cijfer van 119.000 mishandelde kinderen per jaar reden genoeg om zich sterk te maken voor de stem van het kind

'Zoek een volwassene die je vertrouwt, die naar je luistert en die je helpt'

zelf: 'We doen als samenleving al jaren ons best om dat cijfer omlaag te krijgen. We spreken af om alert te zijn op kindermishandeling, bevragen elkaar, komen met een meldcode. Allemaal goed bedoelde acties, maar als we kinderen die ons nodig hebben niet leren hoe ze ons kunnen bereiken blijft dat cijfer onveranderd hoog.'

Ze denkt terug aan het moment waarop toenmalig staatssecretaris Jet Bussemaker en de Rotterdamse wethouder voor sociale zaken, Jantine Kriens over de Meldcode Geweld en Kindermishandeling spraken. 'Op zeker moment stond jeugdambassadeur Simone op en vroeg 'Wat is ons protocol? Wat moeten wij doen als het met een vriendinnetje of klasgenootje niet goed gaat? Vaak weten wij het eerder dan volwassenen, maar wat moeten we doen? Vervolgens werd het stil in de zaal.' Dupuis vindt dat Simone toen gelijk had en nog steeds gelijk heeft: 'Er zijn nog genoeg situaties waarin kinderen zich niet veilig voelen. Pesten, armoede, kindermantelzorg, huiselijk geweld, kindermishandeling om er een paar te noemen. In dat soort gevallen móeten kinderen weten dat zij voor zichzelf en anderen aan de bel kunnen trekken en waar ze dan moeten wezen!'

Aan het roer

Kinderen een stem geven is iets waar Dupuis al sinds 1987 mee bezig is. In dat jaar vraagt Unicef haar om voorlichting op scholen te geven over Kinderrechten. Ze geeft er haar eigen draai aan door kinderen niet over hun rechten te vertellen, maar te vragen hoe zij de wereld zelf mooier willen maken. Het is het startsein voor wat uitgroeide tot KinderrechtenNU, een initiatief waarmee Dupuis kinderen aan het roer zet. Samen met kinderen vertaalde zij het Verdrag inzake de Rechten van het Kind in de Kinderrechtenchecklist en zo kwam onder meer de Kinderhulpcode tot stand: 'Zoek een volwassene die je vertrouwt, die naar je luistert en die je helpt. Zoek net zo lang totdat je deze volwassene hebt gevonden.'

www.kinderrechten.nl

Het Kinderrechtencollectief is in 1995 opgericht en bestaat uit zes kinderrechtenorganisaties. Dit zijn Defence for Children, de Nationale Jeugdraad, Kinderpostzegels, UNICEF Nederland, en Save the Children en Terre des Hommes, met als adviseur het Nederlands Jeugdinstituut. Samen hebben ze de missie om ervoor te zorgen dat de rechten van kinderen in Nederland gewaarborgd zijn.

De missie van Kinderrechten.nu:

'Alle kinderen in Nederland vertrouwd maken met het nadenken over wat zij zelf nodig hebben om goed op te groeien, als ervaringsdeskundigen met een eigen levensverhaal. Op school, thuis of waar zij zich ook bevinden. Op tijd, voordat het te laat is. Alle kinderen bewust maken dat ze er nooit alleen voor staan en de weg weten in hun eigen Sociale Kinderkaart. In dit proces volwassenen meenemen voor borging en opvolging.'

Dupuis vindt het cruciaal dat kinderen voor de puberteit leren praten over wat hen bezighoudt, hun leven en leefomgeving in kaart kunnen brengen en leren aan wie zij hulp kunnen vragen. Een sociale kaart in elke klas met fotootjes van het schoolzorgteam is daarbij een uitstekend hulpmiddel. Voor het voeren van de gesprekken in de klassen van de bovenbouw van de basisschool heeft zij de Jeugdgezondheidszorg (JGZ) op het oog: 'Zij hebben de wettelijke plicht om de fysieke en psychische gezondheid van de Nederlandse jeugd te monitoren en daar past empowerment van kinderen uitstekend in. Wij trainen de medewerkers van de JGZ en die kunnen op hun beurt de schoolzorgteams trainen. Op die manier krijgen alle Nederlandse kinderen een Rijksvaccinatie voor de geest zodat zij weten hoe ze bij al die prachtige voorzieningen in ons rijke landje terecht kunnen.' Daarbij kunnen zij zelf aan ons vertellen of voorzieningen en beschermingsmaatregelen genoeg en toereikend zijn. Voor leerplichtambtenaren ziet Dupuis een belangrijke 'bijrol': 'Ik zou ze meer wettelijke ruimte willen geven zodat zij met het Kinderrechtenverdrag in de hand kunnen luisteren naar het eigen verhaal van de kinderen om te kijken of zij maximaal kunnen profiteren van hun onderwijsperiode. Als dat op orde is zal er ook minder sprake van uitval zijn. Dat weet ik zeker!'

Cultuursensitief communiceren: bewustwording van eigen oriëntatie is de eerste stap

TEKST SEP SCHAFFERS ILLUSTRATIE WELMOET DE GRAAF

In de communicatie tussen mensen uit verschillende culturen kan er van alles misgaan. De kans dat dat ook gebeurt in verzuimgesprekken met jongeren is groot. Bayram Varli is oprichter van ECS Trainingen en Advies en pleit voor cultuursensitieve communicatie.

‘Professionals die met jongeren uit de oosterse wij-cultuur werken, doen hun best ze te helpen. Soms kan dat echter totaal verkeerd uitpakken door een weliswaar goedbedoelde, maar individualistische benadering van zo’n jongere. Zonder het te willen, wordt er langs elkaar heen gepraat.’ Volgens Bayram Varli is bewustwording van de eigen waarden, normen en leefregels van professionals een eerste belangrijke stap in de goede richting.

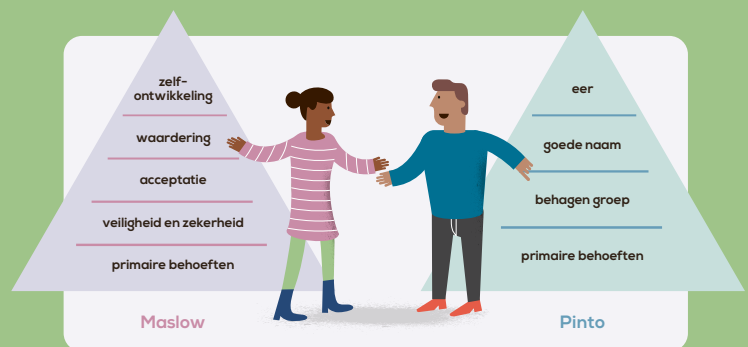
Zelf heeft hij ruime ervaring met het leven tussen twee culturen. Op zevenjarige leeftijd kwam Varli als zoon van een Turkse gastarbeider naar Nederland. Zijn vader vond een goede familierепutatie belangrijk, maar gaf zijn kinderen ook veel vrijheid. Helaas gold die vrijheid niet voor een nichtje in de familie; zij zou worden uitgehuwelijkt en pleegde om die reden zelfmoord. ‘Later zag ik bij vrienden dat ze hun eigen leven opgaven uit loyaliteit aan de familie. Een vriendin werd gedwongen haar relatie te verbreken, omdat ze moest trouwen met een neef die naar Nederland wilde komen. En een vriend die uit de kast kwam, moest zichzelf verloochenen door te zeggen dat hij ‘gezezen’ was.’ Bij het zien van zoveel leed, geweld en machteloosheid besloot Varli bij de politie te gaan.

Nieuwe aanpak

Varli heeft de afgelopen tien jaar als materiedeskundige eergerelateerd geweld bij de politie gewerkt. Daar ontwikkelde hij een nieuwe aanpak vroegtijdig signaleren, waarna het aantal meldingen flink steeg. Medewerkers werden zich bewust van situaties rond huiselijk geweld en pikten de signalen beter op. In 2013 trad de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling in werking en richtte Varli zijn trainingsbureau ECS Trainingen en Advies op om ook professionals in de onderwijssector te trainen.

‘Vaak benaderen professionals, onder wie ook leerplichtambtenaren, de problemen van jongeren uit collectivistische culturen met een

individualistische aanpak. Ze stappen in de leefwereld van deze jongeren en hun ouders zonder te beseffen dat ze zelf een ander waardensysteem en kijk op de wereld hebben. Hierdoor kunnen ze de plank nogal eens misslaan: Varli schetst de situatie van een meisje dat na schooltijd direct naar huis moet komen en grote sociale controle van haar familie ervaart. Als zo’n meisje aan de leerplichtambtenaar vertelt dat ze spijbelt om met vriendinnen te kunnen afspreken en in het geheim haar vriendje te ontmoeten, kan het risicovol zijn dat met haar ouders en familie te bespreken.

Mentale programmering

In zijn training ‘cultuursensitief werken’ staat Varli uitgebreid stil bij de mentale programmering van mensen uit de ik- en de wij-cultuur. Zelfstandigheid, mondigheid en assertiviteit horen bij de westerse cultuur, terwijl rekening houden met de familie en jezelf wegcijferen omwille van het familiebelang meer past bij de oosterse cultuur. Hierbij verwijst hij naar de ‘westerse’ piramide van Maslow waarin erkenning en zelfverwerkelijking als hoogste behoeften gelden, tegenover de ‘oosterse’ piramide van Pinto, waarin eer en goede naam bovenaan staan. ‘De eerste stap voor professionals is bewustwording van de eigen oriëntatie en de houding en het gedrag die daaruit voortvloeien. Vervolgens kijken we samen naar het systeem waar hun cliënten deel van uitmaken, om uiteindelijk te bepalen welke houding en vaardigheden nodig zijn om het contact te bevorderen.’

Meer info over cultuursensitief communiceren?

www.ecstrainingen.nl

www.pharos.nl

De Twentse belofte

TEKST YOLANDE VAN DER REE ILLUSTRATIE WELMOET DE GRAAF

‘Samenwerking!’, zegt RMC-coördinator Gideon Sterkenburg op de vraag wat Twente uniek maakt. De samenwerking tussen gemeenten, onderwijs en zorgaanbieders onder de noemer De Twentse belofte staat zo stevig dat ze er best een beetje trots op zijn, daar in Twente.

Ingrado Magazine treft Sterkenburg en mbo-directeur Marian Kroeze in misschien wel het mooiste schoolgebouw van Nederland: het ROC van Twente in de oude Storkfabriek in Hengelo. Nog iets om trots op te zijn.

Niet dat alles van een leien dakje gaat, maar iedereen is overtuigd van de noodzaak om samen te werken in het belang van jongeren in een kwetsbare positie. Sterkenburg: ‘We lopen geregeld aan tegen knelpunten. De bereidheid die op te lossen is gelukkig groot, zowel bij de gemeenten, het onderwijs als de zorgpartijen. En soms raken we elkaar ook een beetje kwijt, dan verloopt het proces moeizaam. Maar we weten elkaar dan ook weer te vinden.’

Vsv-convenant

Marian Kroeze: ‘Voor de huidige vsv-periode hebben we met elkaar een belofte gedaan aan onze jongeren. De vijf punten die we formuleerden (zie kader p.24) zijn onder de noemer De Twentse belofte een begrip geworden. Alle partijen binnen de gemeentes, het onderwijs en de zorgaanbieders hebben die belofte scherp op het netvlies. Al ons handelen past in dat kader.’

De Twentse belofte is kort na de decentralisaties tot stand gekomen. Sterkenburg: ‘Wat ik knap vind is dat er toen mensen waren, onder wie Marian, die de consequenties van de decentralisaties voorzagen en daarop hebben voorgesorteerd. Er is niet alleen samenwerking tot stand gekomen tussen onderwijs en RMC, maar ook met de wijkteams, de collega’s van werk en inkomen en met zorgaanbieders. De Jeugdwet en passend onderwijs zijn zo echt met elkaar verbonden.’

Om de integrale gedachte van de Twentse belofte handen en voeten te geven zouden in de aansturing naast de wethouders van onderwijs, ook de wethouders die gaan over Werk en inkomen en de Jeugdwet aan tafel moeten zitten. Dat betekende echter dat er van alle 14 Twentse gemeenten minimaal twee wethouders in de stuurgroep zouden zitten en bestuurders uit alle onderwijssoorten. ‘Dat wil je niet, dat wordt zeer onoverzichtelijk en onwerkbaar’, zegt Sterkenburg. ‘We zijn erin geslaagd de stuurgroep te beperken tot vier wethouders met een verschillende portefeuille uit vier gemeenten die de collega-wethouders uit de eigen, maar ook uit andere gemeenten vertegenwoordigen. De drie onderwijsbestuurders aan tafel praten ook namens de schoolbesturen die niet in de stuurgroep zitten. Dat is bijzonder, dat getuigt van groot vertrouwen.’

Gideon Sterkenburg en Marian Kroeze

Keten

Kroeze: 'Deels zijn de beloftes uit het vsv-convenant gebaseerd op wat er al was. De eerste gaat over de aansluiting tussen vo en mbo, daar investeren we al heel lang in. De samenwerking tussen het vo en het mbo is intensief. De tweede belofte gaat over hoe we studenten binnenhouden in het onderwijs. Daar is een enorme infrastructuur voor die goed werkt en die steeds steviger wordt. De volgende twee gaan over hoe we onze studenten begeleiden naar de arbeidsmarkt en ervoor zorgen dat ze daar een duurzame plek vinden. Tot slot komen we bij de vraag hoe we de jongeren die ondanks alle inspanningen toch uitvallen, weer terug krijgen naar school of begeleiden richting arbeid. Zo volgen de vijf beloftes het traject dat jongeren afleggen of kunnen afleggen want gelukkig is de vijfde belofte op maar een kleine groep van toepassing. De nadruk ligt natúúrlijk op het voorkomen dat jongeren uitvallen.'

'Veel mensen waren zich niet bewust dat er een keten is die zich als geheel moet bekommeren om de ontwikkeling van jongeren', zeggen Kroeze en Sterkenburg. 'Het onderwijs was verantwoordelijk voor de preventie van schooluitval en als het niet lukte kwam het RMC als 'het buitenboordmotorje' van de gemeente in beeld. Met dit convenant is vanuit de gemeente niet langer alleen RMC betrokken, maar ook Werk en Inkomen

en de jeugdregisseurs. We willen jongeren perspectief geven op een goede toekomst, dat is ons uitgangspunt. We stellen alle partijen de vraag 'draagt dat wat je doet bij aan een basis voor de toekomst van die jongere?'

Voorbeelden

Concrete acties die voortvloeien uit De Twentse belofte zijn er legio. Sterkenburg: 'Het mbo wordt geconfronteerd met jongeren met psychische en verslavingsproblematiek. School doet zelf al heel veel, maar er zit een grens aan wat ze kan bieden. Voorheen zouden die jongeren uitvallen en bij de gemeente op de stoep staan. Nu hebben we vanuit de vsv-middelen hulpverleners ingezet die onder leiding van het ROC hulp bieden in de school. Hierdoor wordt tegelijk de wachtlijstproblematiek in de ggz wat verzacht.' Kroeze: 'Er zijn nu dagelijks professionals van zorgaanbieders aanwezig in ons loopbaancentrum die direct ingeschakeld kunnen worden bij deze ernstige problematiek. We hopen onze studenten op deze manier in het onderwijs te kunnen houden.'

Een ander voorbeeld is hoe er wordt omgegaan met 'voorliggende voorzieningen'. In het verleden werden jongeren die uitvielen en een uitkering aanvroegen, door de gemeente gedwongen zich in te schrijven op een school omdat ze

studiefinanciering konden aanvragen als voorliggende voorziening. Daarmee werd een uitkering voorkomen. Die lening, dat inkomen, was dan de enige motivatie om naar school te gaan. 'Dat was vragen om een mislukking', zegt Kroeze. 'Dat doen we dus niet meer', zegt Sterkenburg. 'We weten precies om wie het gaat. We willen met al die jongeren in contact komen. Hoe ziet hun leven eruit, op welke terreinen ervaren zij problemen, waar moet aan gewerkt worden? Als terugkeer naar het onderwijs haalbaar lijkt, gaan we met hen aan de slag. Als ze hun leven op orde hebben, kunnen ze weer starten op school.'

Kroeze: 'Het Team bijzondere instroom van het ROC vangt deze jongeren op en begeleidt hen bij de terugkeer in het onderwijs. De gemeente zet parallel aan het onderwijs daar waar nodig hulp in op andere terreinen. Met elkaar maken we de terugkeer naar onderwijs kansrijk en besparen we de jongere een volgende teleurstelling.' Sterkenburg: 'De wethouders stellen hierbij geen kwantitatieve doelstelling. Dat is heel mooi. We willen de jongeren die we oppakken echt een tweede kans geven.' (* zie ook kader)

Monitoring

Ook de monitoring pakken gemeente en onderwijs samen op. Door hun data en ook die van externe partijen te bundelen en naast elkaar te leggen, kunnen trends gesignaleerd worden. Sterkenburg: 'We kunnen bijvoorbeeld zien wat de achtergronden zijn van de jongeren die uitvallen. Verreweg de grootste groep wordt gevormd door de jongeren die een verkeerde keuze maken. Die zitten vaak in oktober alweer in de juiste opleiding. Daarnaast is er een groep jongeren met multi-problemen die in allerlei systemen opduiken. Daar hebben we met elkaar een goede infrastructuur voor ingericht. Opvallender zijn de profielen waar financiële problematiek achter zit, bij de jongere zelf of bij de ouders. Hun aantal neemt toe in de uitvalcijfers. Het onderwijs doet al veel op dit terrein, maar door nog meer samen op te trekken, kunnen we meer voor jongeren betekenen.'

Als het gaat om het delen van data moet je natuurlijk goed naar de AVG kijken, zeggen beiden, 'maar er mag en kan veel meer dan mensen vaak denken. Zolang het in het belang is van de jongere, mag er echt veel. Je moet er uiteraard goed over nadenken. We hoeven geen BSN te weten om patronen te ontdekken. En ook individueel kan er heel veel als er naar het oordeel van het bevoegd gezag overleg nodig is. Zo staat dat echt ook in de wet.' Kroeze: 'Ook in de overdracht van school naar school willen we meer delen. Als een jongere van het voortgezet onderwijs in de Jeugdwet zit, kan het handig zijn als de studieloopbaanbegeleider op het mbo dat weet en daar extra aandacht voor heeft. Uiteraard alleen als het in het belang is van de jongere. Dat belang staat voorop in al ons handelen en is het uitgangspunt van De Twentse belofte.'

'Het belang van de jongere staat voorop in al ons handelen en is het uitgangspunt van De Twentse belofte'

De Twentse belofte

- 1 Alle jongeren krijgen goede begeleiding in de overgang van v(s)o naar mbo.
- 2 Het onderwijs sluit aan op de ontwikkeling en behoeften van jongeren.
- 3 Er is een goede begeleiding van schoolverlaters naar de arbeidsmarkt.
- 4 Jongeren worden op de arbeidsmarkt goed begeleid en blijven daardoor ook aan het werk.
- 5 Alle jongeren die alsnog uitvallen worden opgevangen en begeleid.

Feiten & Cijfers

Marian Kroeze is een van de 11 directeurs van ROC van Twente. Ze is verantwoordelijk voor het College voor loopbaanontwikkeling en participatie. Van daaruit voor de Entree-opleidingen, voor inburgering, educatie en VSV. Daar valt het loopbaancentrum onder en het team traject en project waar alle uitvoering onder valt van trajecten om VSV te voorkomen.

* 3000 jongeren onder 23 zitten niet op school en hebben geen startkwalificatie. 700 van hen komen in aanmerking voor begeleide terugkeer naar school via de gemeente en het Team bijzondere instroom van het ROC.

De regio Twente telt 14 gemeenten en 4 RMC-subregio's waarin 15 RMC-medewerkers actief zijn. Zij werken vanuit hun eigen subregio volgens regionale kaders. Hierdoor is onder meer de RMC-aanpak op alle ROC-locaties hetzelfde. De RMC-dossiers zijn verdeeld; elke subregio is namens Twente verantwoordelijk voor een gezamenlijk dossier: Hengelo is aanspreekpunt voor JIKP, Enschede voor monitoring, Almelo houdt zich bezig met de afspraken tussen zorgpartijen en het onderwijs en Oldenzaal met verzuim.

'Durf aanjager van verandering te worden'

TEKST RONALD BUITELAAR

Donderdag 30 januari 2020 presenteerden vier teams van gemeenteambtenaren en ketenpartners in congrescentrum de Eenhoorn in Amersfoort hun oplossingen om uitval onder kwetsbare jongeren tegen te gaan. Tot het laatst bleef het spannend welk team er met de cheque van 250 euro vandoor zou gaan.

De bijeenkomst in Amersfoort is nog maar net afgetrapt met een gezamenlijke lunch of directeur Carry Roozmond van Ingrado loopt al met een tevreden gezicht rond: 'Fantastisch om te zien dat zoveel mensen vanuit verschillende werkvelden bij elkaar komen om over oplossingen voor hardnekkige problemen na te denken.' Ook directeur Karin Sleeking van het A&O fonds Gemeenten* is gelukkig gestemd: 'Dit evenement is een prima illustratie van wat wij doen; gesprekken faciliteren binnen en tussen gemeenten en een brede waaier aan organisaties waar zij mee samenwerken om tot oplossingen te komen voor vraagstukken van inwoners.'

De middag is de apotheose van een traject dat op vrijdag 24 mei 2019 begon met vier teams uit de gemeenten Gorinchem, Lochem, Twente en Apeldoorn. De teams bestaan uit een bonte mix van leerplichtambtenaren, RMC-coördinatoren en andere betrokkenen. In zeven masterclasses van de Gamechangers Studio werden zij uitgedaagd om buiten de eigen kaders te treden en oplossingen te bedenken voor hardnekkige vraagstukken. Vandaag presenteren de teams hun ideeën aan een gehoor van professionals en belangstellenden. In twee rondes bevragen en becommentariëren zij de teams en helpen ze hen zo mogelijk verder met het ontwerp.

Pitch

Na twee rondes met intensieve groepsgesprekken en onderonsjes is het tijd voor een pitch van elk team. Team Gorinchem bedacht dat thuiszitters te vergelijken zijn met stilstaande auto's op de vluchtstrook en wil daarom een wegwacht voor thuiszitters oprichten: 'Hoe langer jongeren thuis zitten hoe groter het probleem wordt. Wees er dus vroeg bij!'. Informatiezuilen met QR-codes waar jongeren informatie kunnen achterlaten en ophalen komen uit de koker van Team Lochem: 'We linken de zuilen aan een website en maken daarmee belangrijke informatie beter vindbaar voor jongeren.' Team Apeldoorn ontwikkelde de Back to school box, een toolbox voor leraren en leerlingen om contact te houden met langdurig afwezige leerlingen: 'Jij hoort erbij, we willen dat jij weer terugkomt in de klas.' Met een spel waarbij deelnemers tijdens multidisciplinair overleg een andere rol aannemen wil team Twente meer begrip voor elkaars positie kweken: 'Verwissel van bril en krijg daardoor een ander inzicht.'

Na de pitches is het aan het publiek om een keuze te maken voor het beste idee. Na zorgvuldige telling komt team Twente als beste uit de bus met de rol-verwissel-bril en wint daarmee een cheque van 250 euro.

Harry Kleinjan is beleidsmedewerker Jeugd & onderwijs van de gemeente Apeldoorn. Hij is samen met collega Alise van Boven, leerplichtambtenaar bij de gemeente Apeldoorn, aanwezig bij de inspiratiebijeenkomst. Het veranderteam van Kleinjan en Van Boven bedacht de Back to school box. Zij kijken terug op een nuttig en waardevol ontwikkelproces: 'Het belangrijkste pluspunt van dit project is dat je je losmaakt van bestaande denkpatronen en leert om op een meer creatieve en betere wijze tot een oplossing te komen. Natuurlijk zijn we bij leerplicht aan regels en kaders gebonden, maar dat staat out of the box-denken niet in de weg. Je kunt door creatief na te denken vaak meer bereiken dan je in eerste instantie denkt. Dat bleek ook tijdens de twee gespreksrondes. Daarin is ons idee verder uitgewerkt tot een toolbox met verschillende ingrediënten voor leraar en leerling. Ter plekke meldde een van de aanwezigen dat zij het idee mee wilde nemen naar de kunstacademie waar zij werkzaam is om het aan de studenten voor te leggen. Ze wil het zowel inhoudelijk bespreken en de studenten vragen om een fysieke box te ontwerpen. Een mooi aanbod want 's middags was ons al meteen duidelijk dat ook Ingrado in het idee geïnteresseerd is en ons bij de uitwerking wil ondersteunen.'

Jelmer den Hartog levert vanuit zijn onderwijsexpertise een bijdrage aan vraagstukken zoals dat van thuiszitters en was als bezoeker aanwezig: 'Ik vind het verfrissend dat er via zo'n langdurig onderzoekstraject naar oplossingen wordt gezocht. De middag was inspirerend en ik zag veel betrokkenheid en bemoediging. Dat leerplicht nadenkt over de visie op verzuim (ziekte, geoorloofd of ongeoorloofd) draagt bij aan vroeg signaleren en helpt uitval te voorkomen. Ik ben erg benieuwd wat bestuurders en andere beleidsmakers doen met de opbrengsten van dit project.'

Tabo Goudswaard is kunstenaar en social designer bij Gamechangers Studio. Hij en zijn collega's begeleiden het afgelopen jaar het door A&O fonds en Ingrado opgezette project: 'Maak het verschil: wordt gamechanger'. Deelnemers leerden daarbij denken als ontwerpers. Goudswaard: 'Soms is een probleem zo ingewikkeld dat je even afstand van de hectiek van alledag moet nemen. Het is dan beter om er eerst eens heel grondig over na te denken. Te zorgen dat je de onderliggende thematiek snapt en te weten wat er al geprobeerd is. Daarna onderzoek je of er elders al op een goede manier met soortgelijke thematiek wordt omgegaan. Als je dat gevonden hebt, ontstaat een nieuw frame dat jij kunt gebruiken voor de aanpak van jouw probleem. Het is belangrijk dat professionals daar zelf in de praktijk mee aan de slag gaan want zij zijn de experts. Zij weten wat wel en wat niet werkt en wij vertrouwen er dus op dat zij goed geïnformeerde voorstellen doen om een vraagstuk op een andere manier aan te pakken. Wij zeggen, maak je niet ondergeschikt aan de systemen, maar durf de systemen vanuit jouw expertise te herontwerpen. Durf een aanjager van verandering te worden!'

Sander Klimstra is RMC-coördinator van de subregio Almelo en maakt deel uit van het veranderteam Twente, dat met de rol-verwissel-bril de prijs voor het beste idee in de wacht sleepte. Ingrado Magazine sprak met hem.

Hoe kwam jullie idee tot stand?

'Wij hebben ons gericht op thuiszitters en dat later vertaald naar maatschappelijke uitval. Een hardnekkig probleem omdat het ondanks alle inspanningen en goede initiatieven maar niet lukt om voor alle jongeren goede oplossingen te bedenken. Wij zijn gewend op basis van onze eigen taakopvatting, wetgeving en beleidskaders naar complexe casuïstiek te kijken waardoor oplossingen telkens vastlopen op vragen als 'wie moet ervoor betalen' en 'wie is verantwoordelijk'. De trainers hebben ons uitgedaagd om met een andere bril naar het vraagstuk te kijken. Dat zorgde dat we niet met een nieuw werkproces op de proppen kwamen, maar iets nieuws verzonnen. Eigenlijk zaten we al snel op het spoor van een spel of een speelse aanpak, maar pas toen we doorkregen dat we er goed aan deden om deelnemers van rol te laten wisselen, kwamen we op het idee voor de 'rol-verwissel-bril'. Dat hebben we vervolgens aan de hand van een bestaande en ingewikkelde casus zowel intern als extern uitgetest.'

Kun je uitleggen hoe de methodiek werkt?

'De methodiek heeft tot doel om andere inzichten te bieden en daarmee nieuwe interventies en oplossingen te stimuleren. De insteek is om met professionals, of dat nu binnen gemeente, onderwijs of elders is, een ingewikkelde casus te bespreken. Denk aan een vorm van intervisie. Bij deze methodiek bespreek je de casus echter niet vanuit je rol als professional, maar bijvoorbeeld vanuit de jongere, een van zijn ouders of een betrokken zorgpartij of werkgever. Door je in een ander te verplaatsen, word je gedwongen om met een andere blik naar de situatie te kijken. Je komt erachter dat er veel meer belangen meespelen of ziet oplossingsrichtingen die je eerder niet zag. De grootste winst is volgens ons dat je, ook gevoelsmatig, anders en intensiever bij de situatie betrokken raakt.'

Wat leverde de 'rol-verwissel-bril' voor inzichten op?

'Door van rol te wisselen identificeer je je meer met de persoon wiens rol je overneemt en neem je ook zijn of haar zorgen over. Door vervolgens je eigen rol weer aan te nemen ben je beter in staat om integraal te denken. Zo kun je zorgen omzetten in kansen en hopelijk tot een betere oplossing komen.'

Hoe kijk je terug op de middag?

'Het was spannend om gevraagd en ongevraagd advies te krijgen op ons idee, maar het leverde waardevolle inzichten op. Dat we uiteindelijk wonnen was een complete verrassing.'

Heeft het jullie al iets opgeleverd behalve die cheque van 250 euro?

'Zeker. Twee gemeenten hebben al contact met ons opgenomen voor nadere informatie. A&O fonds en Ingrado willen ons helpen met de doorontwikkeling en Ingrado stelt zich als ambassadeur beschikbaar.'

Is die 250 euro overigens al besteed?

'Nog niet! Wel is besloten dat we een keer met het hele team uit eten gaan.'

Verder nog iets te melden?

'Wij zijn A&O fonds Gemeenten en Ingrado en onze werkgevers erg dankbaar dat we aan dit traject mochten meedoen en bedanken onze trainers Paul, Dick en Tabo voor hun waardevolle begeleiding.'

* A&O fonds Gemeenten is het fonds van en voor alle gemeenten van Nederland. Het A&O fonds Gemeenten inspireert en ondersteunt bij organisatieontwikkeling en professionalisering van medewerkers met als doel dat gemeenten vitaal en wendbaar zijn en optimaal kunnen blijven aansluiten bij de veranderende samenleving.

De zorgarrangeur ontzorgt ouders en school

TEKST YOLANTHE VAN DER REE ILLUSTRATIE WELMOET DE GRAAF

Jeugdwet, Wet Langdurige Zorg, Zorgverzekeringswet, WMO.
Veel leerlingen in het (voortgezet) speciaal onderwijs hebben recht
op ondersteuning op grond van een van deze wetten.
Voor ouders is het een waar doolhof. Waar hebben zij precies recht op,
bij wie moeten zij zijn, hoe doen ze een aanvraag?

Om ouders en scholen hierbij te ondersteunen stellen de ministeries van OCW en SZW geld beschikbaar om 50 zorgarrangeurs aan te stellen. 'Zij kennen de weg binnen de diverse zorgsystemen en weten op welke zorg aanspraak gemaakt kan worden', aldus de ministers in de Kamerbrief over voortgang onderwijszorg van oktober 2019. De Ziep, school voor voortgezet speciaal onderwijs, heeft al een aantal jaren een zorgarrangeur, al heet hij bij hen gewoon Harm.

Op De Ziep in Didam, onderdeel van De Onderwijsspecialisten, zitten kinderen die zeer moeilijk leren. Hun IQ ligt onder de 70. De categorie waarin de leerling volgens de toelaatbaarheidsverklaring (TLV) is ingedeeld (1, 2 of 3) bepaalt de hoogte van het bedrag dat beschikbaar is voor onderwijs. Veel leerlingen kunnen naast de intensieve begeleiding die de school biedt, niet zonder extra ondersteuning. Bijvoorbeeld bij de toiletgang, lichamelijke verzorging, bij het eten, bij het verplaatsen door de school, tijdens de pauze. Dat is zorg die leerkrachten niet kunnen bieden en dus wordt er een beroep gedaan op regels en wetten in het sociaal domein.

Avant la lettre

Harm van Lochem helpt al een aantal jaren ouders en medewerkers van De Ziep de weg te vinden in het woud van regels en regelingen en is daarmee een zorgarrangeur avant la lettre. Van Lochem is in dienst van MEE Oost waar hij werkzaam is als cliëntondersteuner en voorheen als sociaal/juridisch dienstverlener. Hij is bekend met wetten en regels en weet waar ouders terecht kunnen voor welke vorm van ondersteuning. En dat niet alleen, hij helpt hen ook die ondersteuning aan te vragen en daadwerkelijk te krijgen. Elke woensdagochtend is hij werkzaam op De Ziep. Daarnaast is hij voor drie uur gedetacheerd naar de school onder meer om te adviseren en ondersteunen bij de uitstroom van leerlingen naar Wajong of Participatiewet.

Van Lochem: 'Ouders komen bij mij met vragen over het juiste loket. Moet ik bij de gemeente zijn voor een aanvraag vanuit de Jeugdwet of is het de Wet Langdurige Zorg (WLZ) waar ik een beroep op moet doen? Als een leerling 18 wordt, dan stopt de hulp uit de Jeugdwet en gaat mijn kind over naar de Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO). En hoe werkt dat dan weer? Als een leerling 18 wordt, spelen er ook nog andere dingen omdat hij dan meerderjarig wordt. Ouders krijgen dan bijvoorbeeld ook te maken met juridisch mentorschap of bewindvoering. Vaak zien zij door de bomen het bos niet meer en raken enorm in de war. Ik help hen daarbij. Ook wanneer ze vastlopen bij een gemeente of bij een eventuele bezwaarprocedure.'

Dat Van Lochem werkzaam is bij MEE Oost helpt. Hij is gepokt en gemazeld waar het de sociale wetgeving betreft en heeft bovendien ervaring met mensen met een licht verstandelijke beperking waar bij ouders van De Ziep af en toe ook sprake van is. Soms is het gezin als geheel in beeld bij MEE en wordt er ook op andere momenten hulp geboden wordt, bijvoorbeeld

'Ouders zien vaak door de bomen het bos niet meer en raken enorm in de war. Ik help hen daarbij'

bij het aanvragen van een persoonsgebonden budget (pgb) voor in de thuissituatie.

Zorg in onderwijs

Margôt Kleinpenning is directeur van De Ziep en vertelt over de zorgbehoefte van haar leerlingen. 'Leerlingen uit categorie 3 hebben de meeste extra zorg nodig. Zij zitten in kleine groepen en voor hen beschikken we over veel menskracht. Toch is dat vaak niet genoeg. Onze leerlingen hebben zeer complexe problematiek die varieert van complex gedrag tot niet in staat zijn zelf te eten of te drinken. Zij hebben dan recht op een x-aantal uren extra zorg vanuit een van de wetten. Zorg in onderwijs noemen we dat. Doel is het onderwijs te ontzorgen. Wij zijn een school en willen ons concentreren op onderwijs.'

'Voorheen kwam er voor iedere leerling een aparte begeleider. Het was net een duiventil, de ondersteuners vlogen in en uit. Dat werkte niet; dan kwam iemand voor twee uur en dan had de leerling op dat moment net niks nodig. En als er begeleiding nodig was, was de begeleider er niet. We werken daarom nu samen met twee zorgaanbieders, Zozijn en Elver. Dat betekent dat we de hulpvragen bundelen. Als er in een groep van tien leerlingen vijf extra hulp nodig hebben, dan zijn er, bijvoorbeeld twee begeleiders in de groep gedurende vijfenhalf uur. Zij kunnen dan ondersteuning bieden op de momenten dat de leerlingen het nodig hebben.'

De zorgaanbieders leveren 176 uur zorg per week op een totaal van 120 leerlingen. Gemiddeld zijn er vijf mensen gedurende vijfenhalf uur per dag op school aanwezig. Voor hulp vanwege onder meer ernstige prikkelgevoeligheid en ernstige spraak- en taalproblemen, hulp bij toiletgang, begeleiding in de groep en begeleiding bij overgangen in het rooster. In de EMB-groep (ernstig meervoudige beperking) die De Ziep sinds de invoering van passend onderwijs heeft, zitten leerlingen van rond de 15 jaar met een ontwikkelingsleeftijd onder 24 maanden. Kleinpenning: 'Ieder kind heeft recht op passende zorg en onderwijs, afgestemd op zijn behoefte en mogelijkheden. De leerlingen met een intensieve ondersteuningsbehoefte hebben meer zorg binnen onderwijs nodig dan de school kan bieden.'

'Ieder kind heeft recht op passende zorg en onderwijs, afgestemd op zijn behoefte en mogelijkheden'

Extra begeleiding in het onderwijs van een zorgaanbieder is dan noodzakelijk voor de ontwikkeling van de leerling om uitval en thuiszitten te voorkomen.'

Opbouwen

De Ziep heeft ook leerlingen die diep autistisch zijn en op meerdere scholen zijn uitgevallen en thuiszitten. Kleinpenning: 'De complexe problematiek maakt naar school gaan soms lange tijd onmogelijk. Deze jongeren komen uiteindelijk naar De Ziep waar we de schoolgang uurtje voor uurtje opbouwen. Daar zit heel veel begeleiding op van Zozijn. Een van die jongeren is drie jaar geleden begonnen met alleen even komen kijken. Door dit van minuut tot minuut uit te bouwen, kwam hij na verloop van tijd elke dag naar school waar hij in een aparte ruimte zat. Sinds de start van dit schooljaar zit hij elke dag in de groep. Hij heeft zelf besloten dat hij daaraan toe was. Dat is toch geweldig?! We hebben ook een leerling op vmbo-tl. Hij zat anderhalf jaar thuis en niemand wilde hem hebben. Hier hebben we hem in drie jaar tijd met veel extra zorg kunnen toeleiden naar werk.'

Casus

Van Lochem: 'Een leerling van 17 bijna 18 jaar, ouders zijn gescheiden, woont bij moeder, heeft WLZ. Wat gaat er gebeuren als zij 18 wordt? Hoe zal dat gaan met stage of dagbesteding? Het advies van Zozijn is het pgb aan te wenden voor dagbesteding. Moeder heeft daar stress van. Wat komt daar allemaal bij kijken? Omdat er al WLZ is kan Zozijn zorg in natura leveren en dat declareren bij het Zorgkantoor. Dan heb je niet met alle administratieve rompslomp te maken die bij een pgb om de hoek komt kijken. De pgb wordt ingezet in de thuissituatie. Opgelost. Ook heb ik de moeder geholpen juridisch mentorschap aan te vragen, een DigiD aan te vragen en in het verlengde daarvan kunnen we Wajong aanvragen.'

Route

Van Lochem helpt, kort gezegd, een route uit te stippelen en onderzoekt welke wetgeving nodig is om die route te bewandelen. Zowel vanuit de school als van ouders zijn daar geregeld vragen over. Vragen die verschillende leefgebieden betreffen: school,

wonen, vrije tijd, dagbesteding, werk. Hij zit ook bij de gesprekken over uitstroom naar Wajong of Participatiewet. Dat is niet altijd op voorhand duidelijk. Van Lochem: 'Als we denken dat een jongere zou kunnen doorgroeien, dan blijft de Participatiewet in beeld. Dan zoeken we in overleg met het stagebureau van De Ziep een geschikte plek. Als wordt vastgesteld dat hij zich niet verder ontwikkelt, dan vragen we alsnog Wajong aan.'

Harm van Lochem en Margôt Kleinpenning

Kleinpenning: 'Het zou mooi zijn als Harm al vanaf 16 jaar betrokken zou kunnen zijn bij sommige 'nu-en-later-gesprekken' waarin we ons buigen over de toekomst van onze leerlingen en een route uitstippelen. Dan bespreken we wat er nog nodig is voor de uitstroom. De samenwerking tussen het team en Harm kan ook nog beter zodat ze hem nog beter kunnen vinden. Hij zou ons ook kunnen helpen zelf wat deskundiger te worden op een aantal terreinen. Zodat we direct de goede dingen beschrijven in het ontwikkelingsperspectief (opp).'

Dat kan beter

Over de vraag wat er beter kan of moet, hoeft Van Lochem niet lang na te denken. 'De indicatiestelling bij de gemeente moet sneller en eenvoudiger. De gemeente heeft soms te weinig expertise om de vaak complexe problematiek te beoordelen. Dat is niet gek, maar wel onhandig en onnodig vertragend. Als je dat op grotere schaal regelt, kan de deskundigheid gebundeld worden.'

Uit de onderwijs-zorgbrief Scholen helpen met zorgarrangeurs

De tweede stap die wij op korte termijn zetten is dat aan maximaal vijftig scholen die hier behoefte aan hebben, een zorgarrangeur beschikbaar wordt gesteld, bekostigd vanuit de begroting van het Ministerie van OCW. Deze zorgarrangeurs kunnen scholen ondersteunen bij het regelen van de financiering van zorg in onderwijstijd. Voor deze ondersteuning zal een kader worden opgesteld, zodat duidelijk is wat van de zorgarrangeurs verwacht kan worden en welke werkzaamheden daarbij horen. Zie www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2019/10/30/kamerbrief-over-voortgang-onderwijs-zorg

Vanja Ivanisevic

Amenay in actie

Via maatschappelijke diensttijd terug naar school

TEKST SUSAN DE BOER

Jongeren die aan de rand van de samenleving zijn terechtgekomen, kunnen een nieuw perspectief krijgen met Time of Your Life. Dit project voor maatschappelijke diensttijd helpt jongeren zonder startkwalificatie hun talenten en interesses te ontdekken, mensen te ontmoeten en iets te betekenen voor de maatschappij. Zo kweken ze zelfvertrouwen. En dan willen ze ook weer naar school.

‘Ik ben net begonnen op de Urban Football Academy, in een soort schakelklas tussen maatschappelijke diensttijd (MDT) en de mbo-opleiding Sport en Bewegen’, zegt Amenay (15). ‘Ik leer hier Nederlands en Engels en zo, maar we doen ook veel aan sport. Aan het eind van het jaar hoor ik welk mbo-niveau ik kan gaan doen.’ Amenay is een van de jongeren die via Time of Your Life een toekomstperspectief ziet. Het project wordt uitgevoerd door het Expertisecentrum William Schrikker, samen met TOPGroep training en begeleiding en werkgeversorganisatie MVO-solutions.

Kickboxen

Amenay woont in een huis voor begeleid wonen bij Stichting Paratezorg, nadat zijn leven was vastgelopen door het maken van ‘verkeerde keuzes’, zoals hij zelf zegt. ‘Een vriend van mij zat op kickboxen, en hij nam mij een keer mee naar de training. Daar leerde ik Omar kennen, de kickboxtrainer. Hij heeft mij overtuigd om mee te doen aan Time of Your Life. Ik ondersteun hem nu bij het trainen van kinderen van 10 tot 12 jaar. Ik heb dat drie maanden gedaan in het kader van MDT, nu doe ik het nog steeds naast mijn school. Het gaat me goed af, ik kan goed uitleggen aan kinderen.’

Asisa Spaans

Team en jongeren van Time of Your Life. Tweede van links Asisa Spaans, achter Amenay staat Omar Gassa.

Omar Gassa is als MDT-coach verbonden aan Time of Your Life en heeft de Stichting ParaatZorg opgericht, met als werkgebied Amsterdam. Deze stichting biedt begeleid wonen, ambulante begeleiding en diverse activiteiten voor kinderen en jongeren, met name uit kwetsbare gezinnen. ParaatZorg is een van de organisaties waar jongeren hun maatschappelijke diensttijd kunnen vervullen. ‘Dit traject is heel goed voor jongeren’, zegt Gassa. ‘Ze pakken de dingen op die ze zelf leuk vinden en die ze goed kunnen. We gaan samen met hen na waarom ze hun doelen niet kunnen behalen, en dan kijken we wat er nodig is om die doelen wel te realiseren. Dat kan gaan om een training in sociale vaardigheden – sommige jongeren geven geen hand of kijken mensen niet aan – maar ook het opstellen van een cv of een motivatiebrief.’

Time of Your Life

De jongeren die deelnemen aan Time of Your Life hebben vaak met moeilijke omstandigheden te maken. Het is niet altijd vanzelfsprekend voor deze jongeren om een opleiding te volgen en af te ronden. Vaak is er sprake, door allerlei factoren, van schooluitval. ‘Tijdens de informatiebijeenkomst van ZonMW, die het actieprogramma MDT uitvoert, zagen wij direct een kans om hiermee aan de slag te gaan’, vertelt Asisa Spaans van het Expertisecentrum William Schrikker en projectleider van Time of

‘We gaan uit van hun eigen dromen, dat doen we in droomsessies’

Your Life. ‘We hebben ter plekke bedacht wat wij ermee zouden kunnen doen. Onze subsidieaanvraag werd toegekend en in maart 2018 begonnen we met de voorbereiding, zoals het benaderen van organisaties waar jongeren een MDT kunnen vervullen.’

Het (landelijke) project Time of Your Life richt zich op kwetsbare jongeren tussen de 14 en 27 jaar zonder startkwalificatie. De jongeren die deelnemen, zijn door hun bewogen levensloop tamelijk passief geworden. ‘Met dit project bieden we ze perspectief’, vertelt Spaans. ‘We gaan uit van hun eigen dromen, dat doen we in “droomsessies”. Ze krijgen een training in sociale en cognitieve vaardigheden van tien uur en we zoeken een coach en een organisatie die bij hen passen. Dat kan van alles zijn, een sportschool, een vrijwilligersorganisatie, een verzorgingscentrum, een nagelstudio.’ Het was in het begin moeilijk om organisaties te vinden die wilden instappen. ‘Het gebrek aan startkwalificatie en de kwetsbaarheid van de jongeren maakt dat sommige organisaties aarzelen. Maar nu zijn er goede voorbeelden en kunnen we de organisaties die al meedoen, inzetten als ambassadeur.’ De duur van de trajecten wisselt, de intensiteit ook. ‘Het is echt maatwerk. Sommige jongeren weten al goed wat ze willen, maar een jongere die uit een gesloten setting komt, kan niet zomaar even buiten de deur MDT gaan doen, daar is echt veel begeleiding bij nodig.’

Geen teleurstelling mogelijk

Time of Your Life is een succes: van de 130 jongeren die zich aanmeldden, hebben er 100 een MDT-traject doorlopen of zijn daar nog mee bezig. Er is inmiddels een wachtlijst voor de tweede tranche. Het is wel een uitdaging om jongeren te motiveren, weet Vanja Ivanisevic, mede-initiatiefnemer en directeur en jongerentrainer bij TOPgroep. ‘Coaches moeten van goeden huize komen om in de eerste bijeenkomsten jongeren te laten zien wat het kan opleveren. Veel jongeren zijn hulpverleningsmoe, ze moeten ervaren dat dit traject echt anders is dan ze gewend zijn. Dat ze zelf de regie hebben. Ze kunnen bijvoorbeeld bij een aantal organisaties ervaren wat het werken daar inhoudt, zoals in de horeca, de zorg of de logistiek.’

‘Veel jongeren zijn hulpverleningsmoe, ze moeten ervaren dat dit traject echt anders is dan ze gewend zijn’

Afhaken wordt niet gezien als een mislukking. Ivanisevic: ‘Als een jongere na een half uur gillend wegloopt bij een buitenschoolse opvang, dan zegt de coach: “Dit wordt het dus niet, eens kijken wat het dan wel wordt”.’ Spaans vult aan: ‘Er is geen teleurstelling mogelijk. We zetten altijd een volgende stap. De jongeren krijgen een nieuw zelfbeeld, ze worden een betere versie van zichzelf.’ Met leerplichtambtenaren zijn goede afspraken te maken. Ivanisevic: ‘Als een jongere nog niet toe is aan school, kan Time of Your Life een tussenstap zijn. Het is geen vervanging van school. Je moet daarom wel goed afstemmen.’ Spaans vult aan: ‘Bij Amenay bijvoorbeeld is Time of Your Life opgenomen in het onderwijsprogramma van de school waar hij nu ook naartoe gaat.’

Match

Om jongeren te motiveren voor MDT worden er nu jongerenpanels georganiseerd. ‘We vinden de jongeren natuurlijk in onze instellingen’, zegt Spaans, maar het helpt als ze elkaar kunnen overtuigen. Neem Amenay, die is meegegaan met een vriend en zo is hij erachter gekomen dat hij het leuk vindt om met kinderen te werken en dat hij daar talent voort heeft. Ik heb een keer een clinic bij Amenay gevolgd, dat doet hij heel goed. Omar is zijn grote voorbeeld. Een goede match tussen coach en jongere is essentieel voor het welslagen van het traject.’

Naast Time of Your Life zijn er meer projecten die MDT voor kwetsbare jongeren organiseren. Spaans: ‘We wisselen ervaringen uit, we willen van elkaar leren. We laten ook een onderzoek meelopen met Time of Your Life om na te gaan wat wel en niet werkt en de opbrengsten daarvan delen we.’ Ivanisevic: ‘Met kwetsbare jongeren werken is in wezen niet veel anders dan werken met andere jongeren. Veel inzichten zijn hetzelfde. We weten bijvoorbeeld dat een MDT van acht weken het meest oplevert voor de organisatie en voor de jongere. En dat maatwerk belangrijk is.’

Maatschappelijke diensttijd (MDT)

De maatschappelijke diensttijd is de ontdekkingsreis voor jongeren naar de beste versie van zichzelf. Het biedt jongeren de kans om hun talenten te ontdekken, van betekenis te zijn, nieuwe mensen te ontmoeten en keuzes te maken voor de toekomst. Bij MDT staan maatschappelijke impact door en persoonlijke ontwikkeling van jongeren centraal. Voor wie is de maatschappelijke diensttijd?

MDT is voor alle jongeren tussen 14 en 27. Schoolgaand, in een tussenjaar, afgestudeerd, hoger en praktisch onderwijs, werkend, iedereen kan meedoen.

De MDT-initiatieven in het land zijn op verschillende manieren georganiseerd. Soms is het ingericht als maatschappelijke stage. In dat geval betreft het een opdracht van school waarbij aangegeven wordt wanneer dit plaats moet vinden. Er zijn ook scholen die MDT verwerkt hebben in hun onderwijsprogramma en waar de leerling bijvoorbeeld kan kiezen voor MDT in plaats van gymles.

MDT dient naast het onderwijs te worden ingezet, of het moet onderdeel zijn van het onderwijsprogramma. Als een leerling onder schooltijd naar MDT gaat, als opstap om terug te keren in het onderwijs, is het advies om dit op te laten nemen als alternatief onderwijsprogramma dat de school aanbiedt. Het vervullen van een MDT is geen grond om een vrijstelling van de Leerplichtwet af te geven.

Hoe is MDT ontstaan?

MDT is onderdeel van het huidige Regeerakkoord. De ministeries van OCW, SZW en VWS werken samen aan de ontwikkeling van de diensttijd. De politieke verantwoordelijkheid ligt bij de staatssecretaris van VWS.

Sinds 2018 is er volop geëxperimenteerd in ‘proeftuinen’. Alle maatschappelijke organisaties en overheden mogen zich aanmelden, mits hun programma’s maatschappelijke impact hebben, leiden tot talentontwikkeling van, en ontmoetingen tussen jongeren. De organisaties die MDT aanbieden zijn heel verschillend: maatschappelijke organisaties, jongerenorganisaties, scholen, bedrijven, sportclubs, gemeenten, sociaal ondernemers en belangenorganisaties. Zij zijn verdeeld over deze sectoren: natuur & milieu, duurzaamheid, techniek & ICT, politiek & bestuur, media & cultuur, sport, veiligheid, zorg & welzijn.

Meer weten?

www.doemeemetmdt.nl

KORT

Partijen slaan handen ineen tegen ongediplomeerd werk jongeren

De meeste jongeren verlaten het MBO met een diploma op zak. Toch zijn er sterke signalen dat, met de huidige krappe arbeidsmarkt, jongeren vaker kiezen om zonder startkwalificatie aan het werk te gaan. Ook lijken steeds meer werkgevers jongeren al een baan aan te bieden zonder dat ze een diploma hebben.

VNO-NCW, MKB-Nederland, MBO Raad, Ingrado, JOB, SBB en het ministerie van OCW hebben afspraken gemaakt om het ongediplomeerd aan het werk gaan van jongeren (groenpluk) een halt toe moet roepen. De partijen ondertekenen daartoe op 12 maart jl. in Den Haag een intentieverklaring.

Met de intentieverklaring benadrukken de partijen dat het halen van een startkwalificatie, voor wie dat kan, de voorkeur heeft boven het ongediplomeerd aan de slag gaan bij een werkgever. De BBL biedt daarbij dé perfecte mogelijkheid om én aan het werk te zijn én toe te werken naar een diploma. In de intentieverklaring wordt ingezet op het maken van afspraken tussen verschillende partijen, zodat als een jongere ongediplomeerd aan het werk gaat er alles aan gedaan wordt om de werkplek om te zetten naar een BBL-plek. Voor werkgevers en onderwijs is het daarbij van groot belang dat de subsidieregeling praktijkleren op peil blijft en leerbedrijven structureel kunnen rekenen op een constant subsidiebedrag per leerwerkplek.

In elk nummer een bonte verzameling (verenigings) nieuws onder de noemer KORT. Heb je een bijdrage voor deze rubriek? Mail deze naar info@ingrado.nl

VlinderVeerkracht

Raampje

Wie steeds maar kijkt
naar wat er allemaal niet gaat
ziet niet meer dat er altijd
ergens toch een raampje openstaat

Begin 2020 startte Natasja Hoogerheide, een van onze Lansbrekers, haar eigen praktijk VlinderVeerkracht. Dit gedichtje op haar homepage laat meteen zien waar zij voor staat: altijd op zoek naar wat er wél kan. Hoogerheide is intern begeleider op een basisschool in Rotterdam, Lansbreker en moeder van een dochter en een zoon met autisme. Ze is blogger bij Uitgeverij Pica en bekend van de hulpwaaiers *Autisme in de klas* en *1001 Verborgene Regels*. En sinds kort dus eigenaar van VlinderVeerkracht. Zij houdt zich onder meer bezig met maatwerkbegeleiding op het gebied van onderwijs en zorg. www.vlinderveerkracht.com.

Landelijke leer- en netwerkdag rayoncontactpersonen 5 maart

Op 5 maart jl. vond de landelijke leer- en netwerkdag met 40 rayoncontactpersonen plaats in Utrecht. Na een aftrap met pitches door de projectleiders van Ingrado over hun projecten gingen de RCP'ers aan de slag in allerlei interactieve sessies, waaronder *Verzuim 18+*: *zorgenkindje?* en *De toolbox voor leerplicht en RMC: wat heb jij in je koffer?* Na een heerlijke lunch volgde in de middag een leerzame sessie door Agnes Schilder, psycholoog, trainer en coach over: 'Geluk(t)!? Over motivatie, presteren en geluk. Meer weten over de functie van rayoncontactpersoon van Ingrado? Kijk op Ingrado.nl of mail info@ingrado.nl

Met andere ogen

‘Maak mijn doorgaande ontwikkeling mogelijk door de samenwerking tussen onderwijs, zorg en jeugd te versterken’. Dat is de boodschap van het programmaplan Met Andere Ogen voor 2020.

De Coalitie onderwijs-jeugd-zorg heeft de krachten gebundeld om de vraag ‘Wat heeft het kind nodig?’ middels een gezamenlijk leertraject te beantwoorden. Een beweging om de samenwerking tussen (passend) onderwijs, kinderopvang, (jeugd)gezondheidszorg en hulp te verbeteren, zodat ontwikkelkansen van kinderen vergroten. Meer preventie en ook oplossingen die ‘het stelsel’ verbeteren. De grote uitdaging is om het kind centraal te stellen en samen te werken om het een sterke basis te geven.

Het doel van de aanpak Met Andere Ogen is om samen met onderwijs-jeugd-zorg lokaal al doende lerend te faciliteren wat werkt. Wat helpt om kinderen de juiste ontwikkelkansen te bieden en welke verbinding leggen we tussen onderwijs en jeugdzorg/jeugdhulp en andere partners? www.aanpakmetandereogen.nl

Oproep

Ingrado Magazine wordt breed verspreid in heel Nederland. En op onze conferenties komen honderden bezoekers. Ben je geïnteresseerd in adverteren in Ingrado Magazine? Of een stand op onze conferentie op 24 september? AV en werkconferentie? Er zijn nog mogelijkheden! Mail info@ingrado.nl en we sturen je de opties toe!

Ingrado Magazine

#40, april 2020

Tekst **Susan de Boer, Ronald Buitelaar, Sep Schaffers, Yolande van der Ree**
Eindredactie **Yolande van der Ree**
Illustraties **Weldoet de Graaf**
Ontwerp en opmaak **hollandse meesters**
Druk **Libertas Pascal**

Redactieadres

Ingrado
Hofplein 20
3032 AC Rotterdam
T 085 049 51 70
info@ingrado.nl

Als u teksten uit deze uitgave wilt overnemen, neem dan contact op met de redactie van Ingrado Magazine via info@ingrado.nl.

www.ingrado.nl

Deze publicatie werd mede mogelijk gemaakt door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

RECHTEN & PLICHTEN

Carolien de Bruin, juridisch adviseur van Ingrado, informeert u over actuele juridische zaken.

Hebt u ook een vraag? Gebruik het vragenformulier op www.ingrado.nl en u krijgt per mail of telefoon antwoord.

TEKST CAROLIEN DE BRUIN

Artikel 11 onder g en de relatie met passend onderwijs

Als een kind naar het oordeel van de ouders geen passend onderwijsaanbod krijgt, zijn ouders geneigd een beroep te doen op artikel 11 onder g LPW. Hier is dit artikel echter niet voor bedoeld. Artikel 11 onder g luidt dat 'jongeren zijn vrijgesteld van geregeld schoolbezoek als zij door gewichtige omstandigheden verhinderd zijn de school onderscheidenlijk de instelling te bezoeken'. Het ontbreken van passend onderwijs valt hier niet onder en vrijstelling is ook niet wenselijk in het kader van het recht op ontwikkeling. Het is de verantwoordelijkheid van de school en het samenwerkingsverband om een passend aanbod te organiseren. Zaak dus om met alle partners te zoeken naar een passende oplossing. Zie de volgende link naar een uitspraak die een rechtbank hierover heeft gedaan: <http://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=EC LI:NL:RBMNE:2017:738>

Ontwikkelingen rond artikel 5 onder a

De wijzigingen in artikel 5 onder a LPW laten op zich wachten. De vrijstellingsprocedure zoals opgenomen in de Leerplichtwet zal veranderen. Het onderwijskundig perspectief zal beter betrokken gaan worden bij het afgeven van een vrijstelling op grond van artikel 5 onder a. In het voorjaar zal het wetsvoorstel voor internetconsultatie worden voorgelegd.

Een beroep op een vrijstelling van de leerplicht kan uitsluitend door ouders worden gedaan, en mag nooit het gevolg zijn van een gebrek aan een passend onderwijsaanbod, maar alleen het onvermijdelijke resultaat van ernstige lichamelijke en psychische klachten. Het wetsvoorstel heeft naar verwachting een positief effect op het aantal jeugdigen dat naar onderwijs gaat. Vooruitlopend op deze wetswijziging zien wij dat in regio's steeds meer volgens deze procedure wordt gewerkt.

Uitsluiten van deelname aan het eindexamen

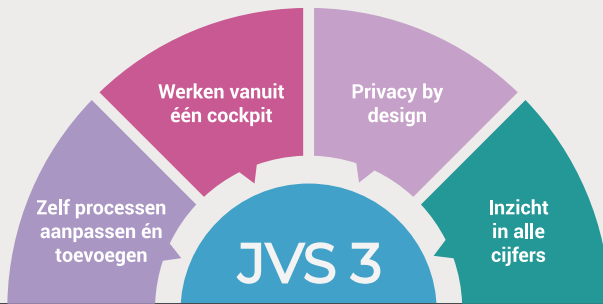
Regelmatig krijgt een leerplichtambtenaar de vraag of het terecht is dat een leerling wordt uitgesloten van het centraal eindexamen in het voortgezet onderwijs. Daarom hier de formele regels uit het Examenbesluit. Een school kan een leerling terugtrekken en/of uitsluiten van het centraal examen in de volgende gevallen:

- op nadrukkelijk verzoek van de jongere (of zijn ouders als de jongere jonger is dan 18 jaar);
- als de leerling het programma van toetsing en afsluiting (pta) nog niet volledig heeft afgerond;
- bij een 'onregelmatigheid' zoals plagiaat en spieken, etc.

In alle andere gevallen is uitsluiting niet gerechtvaardigd en hoeven leerlingen en ouders niet akkoord te gaan.

4-jarigen en de zorgplicht van scholen

Heeft een school zorgplicht voor leerlingen van 4 jaar? Die vraag stond centraal in een zaak die ouders voorlegden aan de Geschillencommissie passend onderwijs. Hun kind van 4 moest van school omdat de school handelingsverlegen was. Het kind was nog niet leerplichtig dus de school meende niet verantwoordelijk te zijn voor een passende plek elders. De geschillencommissie oordeelde echter dat een school zorgplicht heeft voor alle ingeschreven leerlingen, ook al zijn ze nog geen 5 jaar oud en dus nog niet leerplichtig. Deze uitspraak zal in het vervolg als leidraad gebruikt worden.

DE OPVOLGER VAN HET BEKENDE JEUGDVOLGSYSTEEM IS KLAAR!

"Door het werken met JVS3 heb ik een heel mooi overzicht van mijn caseload en kan ik makkelijk mijn prioriteiten bepalen, bijvoorbeeld de recent uitgeschreven jongeren en verzuimers. Deze combinatie zorgt ervoor dat ik de jongeren kan helpen die het nú nodig hebben." - Gemeente Alkmaar

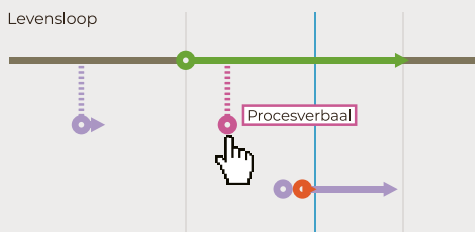
In JVS3 zijn kleuren en grafieken leidend. De tekst is daarbij ondersteunend. Knoppen, taken, processen. Alles is herkenbaar door de eigen kleur. Werken aan een proces is eenvoudig door op de blauwe link of de kleuren te klikken. Dit zorgt voor eenvoud en een helder overzicht.

We zorgen er altijd voor dat de processen aansluiten op uw werkwijze. Toch kan het ooit voorkomen dat er iets wijzigt in de werkwijze. Dit kan een applicatiebeheerder eenvoudig zelf wijzigen vanuit het systeem. Heeft u liever ondersteuning? Dan ondersteunt onze helpdesk u graag.

Intuïtief, ondersteunend & meteen aan de slag met JVS 3!

ISO 9001
ISO 27001

NEN 7510
: 2017

De cliënt heeft niet zelden meer dan één proces. Hoe verhouden deze processen zich tot elkaar? Welke acties zijn er ondernomen en welke contactmomenten zijn er geweest? Dit is snel inzichtelijk én doorklikbaar in de levensloop van de cliënt.

	Raadplegen activiteiten details	Wijzigen activiteiten	Wijzigen activiteiten details	Autoriseren activiteiten
Team LP	✓	✓	✓	✓
Team RMC		✓		
Administratie	✓	✓	✓	✓
Beheer	✓	✓	✓	✓

Tot op de kleinste details autoriseren is nu mogelijk. Zo worden processen pas zichtbaar voor een team of individu wanneer er sprake is van doelbinding. Alle andere informatie wordt 'onder water' opgeslagen.

Leerplicht én welzijn inzichtelijk

Uw leerplichttaken gaan verder dan het uitvoeren van de wet. Het welzijn van alle jongeren staat voorop.

LeerSaam biedt een complete oplossing voor het snel afhandelen van de administratie rond onderwijsprocessen. Het maakt leerplicht én welzijn inzichtelijk. Zo komt u tot structurele oplossingen voor de jongeren binnen uw regio.

- Leerplichtadministratie
- Vrijstellingen en ontheffingen
- Leerlingenvervoer
- Verzuim
- Kwetsbare jongeren begeleiden
- Managementinformatie

De voordelen van LeerSaam

- LeerSaam beschikt over slimme koppelingen met DUO en Suwinet.
- Met één druk op de knop draait u de verplichte rapportages uit. Dit levert veel tijdswinst op.
- Leerlingenverzuim staat vaak niet op zich. LeerSaam creëert overzicht. Zo voorkomt u dat trajecten elkaar doorkruisen. Eén gezin, één plan.

- Wij kunnen LeerSaam snel voor u implementeren. Uw omgeving migreren we voordat het nieuwe schooljaar begint, maar het kan ook meteen.

Meer weten?

Neem contact met ons op. Een vrijblijvende demonstratie is ook mogelijk. Of kijk voor meer informatie op onze website.

Rick van Brummelen
leersaam@lostlemon.nl
06 - 15 44 84 60

www.lostlemon.nl/leersaam

ISO 9001 | ISO 27001 | NEN 7510:2017

Dankzij LeerSaam hebben wij meer overzicht gekregen en is ons veel administratie uit handen genomen. Hierdoor hebben wij meer tijd voor onze klanten!

Jaap Zuijderduijn
Leerplichtambtenaar gemeente Urk

*De meest complete
en actuele
opleiding voor
leerplichtambtenaren
en medewerkers RMC*

Leergang Leerplicht/RMC

Module 1: Wet- en regelgeving, start 1 oktober 2020

Module 2: Het netwerk in beeld, start in 2021

Module 3: Methodisch handelen, start 9 april 2020

De modules kunnen in willekeurige volgorde worden gevolgd.

Actualiteitendag Leerplicht

14 april 2020

Actualiteitendag RMC

10 september 2020

Basisopleiding Leerplicht

18 en 25 september 2020

Leerplicht/RMC administratie

5 oktober 2020

*Opleidingen in Landelijk
Kwaliteitsregister Leerplicht RMC*

Meer informatie vindt u op www.spv.nu
U kunt ook contact opnemen met Mirella Beekman
via tel. 0578 573703 of via e-mail m.beekman@spv.nu

Ontwikkel jezelf met het programma Vakmanschap!

In 2019 zijn we gestart met Vakmanschap. In ontwerpsessies met leden peilden we de professionaliseringsbehoefte van leerplicht- en RMC-professionals.

In 2020 breiden we het professionaliseringsaanbod verder uit, samen met de Kwaliteitscommissie Vakmanschap. Waarom? Alle ontwikkelingen op het gebied van het recht op onderwijs en ontwikkeling van jongeren vragen om een heroriëntering op de rol van professionals en om nieuwe vaardigheden. We geven hierbij expliciet aandacht aan de samenwerking en positionering binnen het brede sociaal domein. Hiervoor is een doorlopende ontwikkeling van vakkennis, expertise, vaardigheden & skills noodzakelijk.

Professionaliseringsaanbod (ook incompany mogelijk!)

- Training Morele Oordeelsvorming
- Competentiescan
- Leertraject Verbindend Leiderschap
- Leertraject Positioneren en Samenwerken
- Training Aan de slag met de MAS
- Training Intervisie

Ga voor het volledige aanbod naar:
hub.ingrado.nl/vakmanschap

“Interessante training en praktisch toepasbaar”

“We gaan het bij casusbesprekingen in het team toepassen”

Reacties deelnemers training Morele Oordeelsvorming

De Kwaliteitscommissie

De Kwaliteitscommissie bestaat uit leden van Ingrado die meedenken over het aanbod in het programma Vakmanschap van Ingrado. Bijvoorbeeld over inhoud en vorm, PR en marketing en korte en lange termijn van het programma vakmanschap. De commissie komt 4 keer per jaar bij elkaar.

www.ingrado.nl/actueel/announcements/kwaliteitscommissie_vakmanschap_van_start

